

Stichting
Pensioenfonds
Henkel Nederland B.V.

Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.
Brugwal 11, 3432 NZ Nieuwegein

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 41199743

Verslag over het boekjaar
1-1-2015 t/m 31-12-2015

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	7
Bestuursverslag	
Voorwoord bestuur	9
Algemene pensioenontwikkelingen	10
Ontwikkelingen bij Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.	11
Beleggingsparagraaf	29
Risicomanagement	31
Actuariële samenvatting	39
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel van het Verantwoordingsorgaan	43
Verslag van de Visitatiecommissie	
Samenvatting van de bevindingen van de Visitatiecommissie	45
Reactie van het bestuur op de bevindingen van de Visitatiecommissie	47
Jaarrekening	
Balans per 31 december	50
Staat van baten en lasten	52
Kasstroomoverzicht	54
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	55
Toelichting op de balans per 31 december	60
Toelichting op de staat van baten en lasten	68
Risicoparagraaf	73

Pagina**Overige gegevens**

Gebeurtenissen na balansdatum	83
Resultaatbestemming	83
Actuariële verklaring	84
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	86

Bijlagen

Begrippenlijst	91
----------------	----

Bestuur en organisatie

Samenstelling Bestuur per 31 december 2015

Leden namens de werkgever	Dhr. A.M.J. de Bekker (1946) Dhr. D. Wetzold (1974)
Leden namens de werknemers	Dhr. A. Benschop (1962)
Lid namens de pensioengerechtigden	Dhr. E. de Boer (1943)
Onafhankelijk voorzitter	Dhr. H.M.E. Janssen (1955)

Verantwoordingsorgaan

Werkgeverslid	Dhr. W.F.E. Klaassen (1946)
Werknemerslid	Dhr. E. Dijkshoorn (1967)
Gepensioneerd lid	Dhr. C.G. Knibbe (1932)

Visitatiecommissie

Mevr. J. Verhulst (1971)
Dhr. P. van Eekelen (1944)
Dhr. P. Molenaar (1962)

Externe dienstverlening

Administratie en advies	AZL N.V., Heerlen
Adviserend actuaris	AZL N.V., Heerlen
Waarmerkend actuaris	Willis Towers Watson B.V., Amstelveen
Accountant	KPMG Accountants N.V., Utrecht
Compliance officer	P.J.M. Akkermans Advocatuur B.V.
Vermogensbeheerder	BlackRock Investment Management (UK) Limited, Londen
Custodian	State Street Bank and Trust, Amsterdam

Meerjarenoverzicht

	2015	2014	2013	2012	2011
Aantallen					
Actieve deelnemers	2	2	3	4	102
Gewezen deelnemers	364	394	414	438	364
Pensioengerechtigden	461	445	439	423	415
Totaal	827	841	856	865	881
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Indexatie actieven ¹⁾	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Indexatie inactieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen					
Belegd vermogen ²⁾	105.522	104.136	87.058	84.205	72.261
Beleggingsopbrengsten	597	19.790	-1.468	9.278	4.151
Rendement op basis van total return	0,9%	23,0%	-1,7%	12,4%	6,2%
Reserves					
Algemene reserve	8.343	10.029	6.199	-2.098	-7.536
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	98.819	98.198	81.317	87.202	80.808
Voorziening langdurig zieken	0	0	32	33	123
Voorziening niet opgevraagde pensioenen	91	80	74	-	-
Totaal technische voorzieningen	98.910	98.278	81.423	87.235	80.931
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming	19	116	94	172	194

1) Niet van toepassing vanwege eindloonregeling. Het opgebouwde pensioen groeit mee met de stijging van het loon.

2) Inclusief derivaten opgenomen aan de passivazijde van de balans.

	2015	2014	2013	2012	2011
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	0	0	2	2	101
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	1.700 ¹⁾	4.368 ²⁾	8.015 ³⁾	5.831 ⁴⁾	1.297
Pensioenuitkeringen	3.343	3.363	3.286	3.350	3.602
Solvabiliteit en dekkingsgraden ⁵⁾					
Pensioenvermogen	107.253	108.307	87.624	85.139	73.496
Pensioenverplichtingen	98.910	98.278	81.423	87.235	73.496
Aanwezige dekkingsgraad	108,4% ¹⁾	110,2% ²⁾	107,6% ⁶⁾	97,6% ⁷⁾	90,7% ⁸⁾
Beleidsdekkingsgraad ⁹⁾	107,8%	–	–	–	–
Vereiste dekkingsgraad	111,8%	105,6%	106,5%	107,0%	112,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%	104,1%

1) Dit betreft een additionele storting ad. € 1,7 miljoen door de werkgever in januari 2016.

2) Inclusief additionele storting ad. € 4,35 miljoen door de werkgever in april 2015.

3) Inclusief additionele storting ad. € 8,0 miljoen door de werkgever in januari 2013.

4) Inclusief additionele storting ad. € 4,8 miljoen door de werkgever in maart 2012.

5) Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

6) Rekening houdend met de door de werkgever extra storting aan het begin van 2013 ad. € 8 miljoen, zou de dekkingsgraad 106,8% bedragen.

7) De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen (totaal van de activa minus kortlopende schulden) te delen door de technische voorzieningen. Per 1 januari 2015 wordt de actuele dekkingsgraad op een nieuwe methodiek berekend door rekening te houden met het totale vermogen en de totale voorzieningen van het pensioenfonds. Dit betekent dat vanaf 2015 het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen zijn verhoogd met respectievelijk de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers. De vergelijkende cijfers m.b.t. 2014 en eerder zijn niet aangepast.

8) Exclusief additionele storting ad. € 4,8 miljoen door de werkgever in maart 2012.

9) De beleidsdekkingsgraad is bepaald als de 12-maands gemiddelde dekkingsgraad waarbij voor het einde van een kwartaal de dekkingsgraad wordt gebruikt zoals gerapporteerd in de K-Staten DNB en voor het einde van het jaar de dekkingsgraad wordt gebruikt zoals gerapporteerd in de J-staten DNB.

Bestuursverslag

Voorwoord bestuur

In dit jaarverslag over het boekjaar 2015 legt het bestuur van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. (in de rest van dit verslag spreken we kortweg over Pensioenfonds Henkel of het fonds) verantwoording af over het gevoerde beleid en wordt inzicht gegeven in de (financiële en pensioen-gerelateerde) ontwikkelingen bij het fonds en de situatie aan het einde van het verslagjaar.

Kijkend naar de financiële ontwikkelingen gedurende 2015 kan helaas wederom geen positieve boodschap worden verkondigd. Niet alleen heeft het bestuur ook in 2015 geen kans gezien om een toeslag op de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te kunnen verlenen, ook is de financiële positie van het fonds in de loop van het jaar verslechterd. Daardoor belandde het fonds aan het einde van het eerste kwartaal weer in een situatie van een reservetekort en moest om die reden ook weer een herstelplan worden opgesteld dat bij De Nederlandsche Bank (DNB; de toezichthouder op de Nederlandse pensioenfonds) moest worden ingediend. Een schrale troost bij de hier geschetste ontwikkeling is dat het fonds zich in dat opzicht nauwelijks onderscheidt van de vele andere (grote en kleine) pensioenfonds in Nederland.

Waar het fonds zich wél in onderscheidt, is dat het ook in 2015 weer kon rekenen op Henkel Nederland B.V. als de (voormalige) werkgever van onze deelnemers. De verslechterende financiële positie, die tot uitdrukking kwam in een teruglopende dekkingsgraad, zou zonder de hulp van deze sponsor naar verwachting ertoe hebben geleid dat het bestuur, als laatste redmiddel om het herstel te realiseren, tot een verlaging van de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen had moeten besluiten. De bijstorting van de sponsor heeft er wederom voor gezorgd dat dit vooralsnog niet nodig was. Henkel Nederland B.V. heeft zich hiermee, ook na de sluiting van het pensioenfonds in 2012, een loyale steun en toeverlaat voor het fonds getoond. Alhoewel dit op grond van de nog van kracht zijnde uitvoeringsovereenkomst ook van de sponsor zou mogen worden verlangd, verdient deze welwillende houding ten opzichte van het pensioenfonds zeker een woord van dank.

In dit jaarverslag zal het bestuur nader ingaan op de oorzaken die ten grondslag lagen aan de verdere verslechtering van de dekkingsgraad. Meest belangrijk voor de verslechtering van de dekkingsgraad waren de wijzigingen in wet- en regelgeving, onder andere voortvloeiend uit het aan het begin van het jaar van kracht geworden nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK). Daarnaast lag het beleggingsrendement in 2015 flink lager dan het ongekend hoge rendement over 2014.

Ook in 2015 bleven de veranderingen op het terrein van de wet- en regelgeving niet beperkt tot de financiële omgeving. Zo werd bijvoorbeeld medio van het jaar de Wet pensioencommunicatie van kracht, die overigens gefaseerd zal worden ingevoerd en daardoor ook in 2016 en 2017 tot verdere aanpassingen zal leiden. Al deze veranderingen zorgden dan ook voor een volle bestuursagenda.

In het vervolg van dit jaarverslag gaan wij verder in op de hiervoor genoemde onderwerpen, maar ook op nodige andere, en legt het bestuur daarmee verantwoording af over het verslagjaar 2015.

Zoals gebruikelijk wordt al op deze plek verwezen naar de aan het einde van dit jaarverslag opgenomen begrippenlijst, want bij de behandeling van de verschillende onderwerpen in dit bestuursverslag kan vaak niet worden ontkomen aan het gebruik van vaktermen.

Algemene pensioenontwikkelingen

Het verslagjaar werd weer gekenmerkt door diverse, nieuwe wettelijke maatregelen – geen onderdeel van het complexe pensioenbedrijf werd ‘gespaard’. Hiermee onderscheidt het onderhavige jaar zich overigens niet van de voorgaande jaren. Het aanvullende pensioenterrein staat permanent in de politieke en maatschappelijke belangstelling. Dat de primaire verantwoordelijkheid bij sociale partners ligt, is een steeds minder gehoorde opvatting.

Op het terrein van de financiering van de aanvullende pensioenen trad aan het begin van het jaar het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) in werking, terwijl halverwege het jaar communicatie onderwerp werd van diverse nieuwe wettelijke voorschriften. Aan de uitvoeringskant van het pensioenbedrijf kan in dit verband onder meer gewag worden gemaakt van de introductie van het algemene pensioenfonds (APF), verruiming van de rol van de ondernemingsraad en onderzoek naar de toegevoegde waarde van de toepassing van de ‘organisatie van openbaar belang’-status op pensioenfondsen.

Nieuw Financieel Toetsingskader en het vervolg

Het FTK is na een lange voorgeschiedenis in het verslagjaar door de pensioenfondsen in twee fasen geïmplementeerd. Met ingang van 1 juli 2015 werden met name de actuariële en bedrijfstechnische nota en de uitvoeringsovereenkomst aangepast. Uiterlijk op 1 oktober 2015 moesten de fondsen hun risicohouding hebben bepaald en diende de zogenoemde aanvangshaalbaarheidstoets te zijn uitgevoerd. Voor de concrete inhoud hiervan wordt verwezen naar het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen. Het nieuwe FTK had primair tot doel om financiële schokken beter te kunnen opvangen en te zorgen voor een stabiele ontwikkeling van de pensioenaanspraken en -rechten. Desondanks blijft het onrustig op het aanvullende pensioenterrein en leidt de voortdurende rentegevoeligheid van het pensioensysteem tot discussies in de media, bij politieke partijen en belanghebbendenorganisaties.

De hiervoor bedoelde omstandigheden hebben voeding gegeven aan de opvatting dat het nieuwe FTK in het kader van de hervorming van het stelsel zeker geen (voorlopig) ‘eindstation’ zal kunnen zijn. Staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) kondigde, onder verwijzing naar een aantal maatschappelijke ontwikkelingen, een discussie aan over de toekomstbestendigheid van het huidige stelsel c.q. de houdbaarheid in de 21e eeuw. In het begin van het verslagjaar werd een in 2014 gestarte Nationale Pensioendialoog met conclusies afgerond, in het voorjaar gevolgd door een SER-advies met enige alternatieve uitkeringssystemen. Genoemd adviesorgaan kondigde bovendien nader onderzoek aan naar de mogelijkheden van een systeem van opbouw van persoonlijk pensioenvermogen, gecombineerd met collectieve risicodekking. Ondertussen zond het kabinet een brief naar de Tweede Kamer met de hoofdlijnen van een nieuw pensioenstelsel.

Wet verbetering pensioencommunicatie onomstreden

Het is bekend dat het pensioenstelsel in de loop der jaren bijzonder complex is geworden en inmiddels moeilijk uitlegbaar. Er bestond dan ook geen noemenswaardige weerstand tegen een pakket maatregelen ter verbetering van de communicatie. Deze maatregelen zijn op 1 juli 2015 ingegaan en zullen fasegewijs in werking treden. Enkele maatregelen worden derhalve in het eerstvolgende boekjaar opgepakt. De wet beoogt onder meer een grotere rol voor de werkgever(s), vergemakkelijkt de introductie van digitale communicatie, verlangt een gesegmenteerde benadering van de doelgroepen en introduceert de normen ‘evenwichtig’ en ‘correct’ in de wijze van communiceren. Daarnaast zijn de functionaliteiten van het Pensioenregister uitgebreid en worden nog nieuwe toegevoegd.

In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen zal worden ingegaan op de implementatie van de voornoemde maatregelen en de aanpassing van het communicatiebeleidsplan.

Algemeen pensioenfonds sluit beter aan bij behoeften

Het aantal pensioenfondsen in Nederland neemt nog steeds af. De toegenomen werkdruk en eisen ten aanzien van geschiktheid en betrouwbaarheid van bestuurders maken het steeds moeilijker om zelfstandig en tegen redelijke uitvoeringskosten te functioneren. Al jaren wordt gezocht naar mogelijkheden tot samenwerking tussen pensioenfondsen. Een met dit doel wettelijk mogelijk gemaakt multi-ondernemingspensioenfonds bleek in de praktijk niet te voldoen. Aan het einde van het verslagjaar is daarom het algemene

pensioenfonds (APF) geïntroduceerd. Dit juridische vehikel lijkt meer kans van slagen te maken. Al voordat een en ander operationeel kan worden gemaakt, is er veel belangstelling voor deze uitvoeringsvorm aan de dag gelegd. Behoud van eigen identiteit binnen een groter samenwerkingsverband is een belangrijk aspect.

De vergunningseisen en -procedure zijn aan het slot van het verslagjaar door De Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerd, de vergunningverlening moet in het begin van het komende jaar nog zijn beslag krijgen.

Het bestuur zal te zijner tijd onderzoeken of en zo ja, in hoeverre de nieuwe uitvoeringsvorm ook voor het fonds voordelen biedt.

Systematische aanpak integriteitsrisico's en belangenverstremgeling, andere toezichtthema's

Aan het einde van 2014 dienden vele pensioenfonds bij DNB de resultaten in van een self assessment belangenverstremgeling. Vervolgens publiceerde de toezichthouder in het begin van het onderhavige verslagjaar sectorbreed de resultaten van dit assessment en was er aanleiding om de toezichteisen te verduidelijken.

In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen wordt nader ingegaan op de uitgevoerde risicoinventarisatie, -analyse en -beheersing. De in dit kader gebruikte methodiek leent zich voor toepassing op het in kaart brengen van andere risicocategorieën en periodieke evaluatie van doelstellingen en beleid.

Voorts is in het verslagjaar een aantal pensioenfonds door DNB benaderd om onderzoek te doen naar hun zelfstandig bestaansrecht en continuïteit. De kring van pensioenfonds die hiertoe opdracht kreeg, wordt in het volgende boekjaar naar verwachting nog verbreed. Ook dit zal in het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen nader worden toegelicht.

Het is inmiddels gebruikelijk geworden dat de DNB en Autoriteit Financiële Markten (AFM) voortijdig de speerpunten van hun toezichtbeleid in enig jaar met de sector communiceren. Van de fondsbesturen wordt bijzondere aandacht voor de betreffende onderwerpen verwacht. In het verslagjaar stonden, behalve integer en transparant handelen, professionalisering van de governancestructuur en evenwichtige belangenafweging bij de premievaststelling centraal.

Ontwikkelingen bij Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Algemeen

Inleiding

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds verbonden aan de onderneming Henkel Nederland B.V. Het pensioenfonds heeft de stichting als rechtsvorm en is statutair gevestigd in Amsterdam. In overeenstemming met de statuten wordt hierbij verslag uitgebracht over het boekjaar 2015. De in het verslag vermelde bedragen zijn op basis van duizenden euro's opgenomen, tenzij anders is aangegeven.

Missie, visie en strategie

Het pensioenfondsbestuur heeft na beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst per 1 augustus 2012 hernieuwd haar missie, visie en strategie vastgesteld. Deze missie, visie en strategie zijn voor alle doelstellingen die het fonds nastreeft en inspanningen die het fonds daarbij betracht, leidend.

Missie

Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. wil een goede invulling geven aan de uitvoering van de pensioenregeling die door de sponsor (Henkel Nederland B.V.) bij het pensioenfonds is ondergebracht. De uitvoering van de regeling dient correct, maatschappelijk

verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. Het streven is een duurzame en betrouwbare situatie te creëren zodat de financiële verplichtingen en ambities waargemaakt zullen worden.

Visie

De pensioensector staan ingrijpende veranderingen te wachten die zorgen voor onzekerheid. De uitdaging daarbij is om te voldoen aan de verwachtingen van belanghebbenden. De Pensioenwet heeft onder meer geleid tot een toename van het toezicht en een strakkere regulering van het financieel beleid en de informatieverplichtingen voor pensioenuitvoerders en werkgevers. Daarnaast stellen de toezichthouders met name onder invloed van de effecten van de financiële crisis en de Wet versterking bestuur pensioenfondsen steeds hogere eisen aan de bedrijfsvoering bij pensioenfondsen en aan de wijze waarop toezicht wordt gehouden en verantwoording wordt afgelegd. Bij ongewijzigd beleid zullen de kosten voor pensioen- en vermogensbeheer voor ons relatief kleine fonds sterk toenemen en verder uit de pas lopen in verhouding tot de uitstaande pensioenverplichtingen en haalbare rendementen uit beleggingen ten opzichte van alternatieve uitvoeringsmogelijkheden. Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. is van mening dat het in stand houden van het fonds op termijn niet verantwoord zal zijn en zal zich, in nauwe samenwerking met en ondersteuning van de sponsor, zorgvuldig gaan voorbereiden op een liquidatie in de toekomst en het zoeken van een duurzaam en betrouwbaar alternatief voor de uitvoering van haar verplichtingen op de lange termijn.

Strategie

Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. is sinds 1 augustus 2012 een gesloten fonds. Met steun van de sponsor heeft het fonds ultimo 2013 een dekkingsgraad die uitkomt boven het (minimum) vereist eigen vermogen. Door het invoeren van een, voor wat betreft de asset allocatie, passief en sterk risicomijdend beleggingsbeleid zijn de risico's sterk afgenomen. De nominale rechten worden hierdoor zo goed mogelijk gewaarborgd en er is een reële ambitie op (gedeeltelijke) toeslagverlening op termijn. De doorgevoerde rationalisatie in de uitvoering heeft verder geresulteerd in het zoveel mogelijk reduceren van de uitvoeringskosten met behoud van kwaliteit en betrouwbaarheid. De huidige financiële positie van het fonds brengt enerzijds de haalbaarheid van een liquidatie dichterbij, anderzijds zijn de verdere herstel mogelijkheden op eigen kracht zeer beperkt door het passief beleggingsbeleid. Voor een toekomstige liquidatie met als doel om minimaal gelijkwaardige of betere vooruitzichten aan de deelnemers te bieden zal de steun van de sponsor nodig zijn. Het fonds zal in nauwe samenwerking met de sponsor en met inzet van externe experts alternatieve mogelijkheden voor de verdere uitvoering van de gesloten pensioenregeling in kaart brengen en de voor- en nadelen van de alternatieven voor alle belanghebbenden zorgvuldig wegen. Door dit vervolgens te blijven monitoren moet dit in de toekomst de mogelijkheid scheppen om goed voorbereid en weloverwogen de juiste beslissing te nemen voor het beste alternatief.

Doelstelling

Doelstelling van het pensioenfonds is het verzekeren van een ouderdoms- en nabestaandenpensioen ten behoeve van de (gewezen) deelnemers. Het ouderdomspensioen gaat, tenzij gebruik wordt gemaakt van een in 2015 geïntroduceerde mogelijkheid tot uitstel, in op de reglementaire pensioendatum, zijnde op 65-jarige leeftijd, en is een aanvulling op de AOW-uitkering die door de overheid wordt uitbetaald. Het nabestaandenpensioen wordt in geval van overlijden van de (gewezen) deelnemer aan diens nagelaten betrekkingen (partner en/of kinderen) uitgekeerd. Bij arbeidsongeschiktheid van de deelnemer kan de pensioenverzekering worden voortgezet.

Vanaf 1 augustus 2012 is de opbouw van regulier ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor de op dat moment nog actieve deelnemers geëindigd, omdat de aan het pensioenfonds verbonden werkgever Henkel Nederland B.V. per die datum voor al zijn werknemers een nieuwe pensioenregeling heeft geïntroduceerd, waarvan de uitvoering niet bij pensioenfonds Henkel is ondergebracht. Vanaf 1 januari 2004 was de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling overigens reeds gesloten en werden geen nieuwe deelnemers meer tot het pensioenfonds toegelaten.

Financiering

De financiering van de pensioenvoorziening heeft tot 1 augustus 2012 plaatsgevonden door bijdragen van werkgever en werknemers. Omdat de uitvoering van de pensioenregeling vanaf die datum is geëindigd en er geen nieuwe opbouw van ouderdoms- en

nabestaandenpensioen meer plaatsvindt, dragen de werkgever en werknemers sindsdien ook niet meer bij in de financiering van de pensioenvoorziening.

ABTN

Een van de belangrijkste documenten voor een pensioenfonds is de zogenoemde actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Daarin is gemotiveerd omschreven welk beleid wordt gevoerd om de doelstelling van het pensioenfonds te kunnen nakomen. In de ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) wordt nader ingegaan op de organisatie van het pensioenfonds, de inhoud van de pensioenregeling (pensioenovereenkomst), de financiële opzet (grondslagen en het beleidskader en sturingsmiddelen), hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

De ABTN is gedurende het verslagjaar twee maal gewijzigd, laatstelijk per 1 oktober 2015. De in 2015 doorgevoerde wijzigingen hielden met name verband met de introductie van het nieuw Financieel Toetsingskader.

Statuten en reglementen

De statuten van het fonds zijn in het verslagjaar niet gewijzigd. Voor het pensioenreglement was dat wel het geval. De wijzigingen, die ook al in het jaarverslag over 2014 stonden vermeld, hielden verband met de per 1 januari 2015 doorgevoerde verdere versoering van de fiscaal toegestane pensioenopbouw en het besluit van het bestuur om in het pensioenreglement de mogelijkheid te introduceren om het pensioen, dat reglementair op de leeftijd van 65 jaar ingaat, uit te stellen tot uiterlijk de maand waarin de AOW-uitkering ingaat. Verzekerden kunnen een exemplaar van het geldende pensioenreglement en de statuten opvragen bij de administrateur van het fonds. Ook zal het naar verwachting vanaf medio 2016 mogelijk worden om het pensioenreglement te raadplegen via de website van het pensioenfonds. De Wet pensioencommunicatie verplicht namelijk ook gesloten pensioenfondsen om over een website te beschikken en daarop dan diverse documenten te publiceren.

Bestuur

Het bestuur van het fonds wordt gevormd door een onafhankelijk voorzitter en vier leden. Twee van deze bestuurders vertegenwoordigen de werkgever en twee bestuurders vertegenwoordigen de werknemers. Binnen de werknemersvertegenwoordiging maakt één gepensioneerde deel uit van het bestuur. De bestuurders ontvangen, met uitzondering van de bestuurder namens de gepensioneerden waarvoor in 2015 een vergoedingsregeling is vastgesteld, geen bezoldiging vanuit het pensioenfonds. Bestuurders welke niet in dienst zijn van Henkel Nederland B.V. ontvangen voor zover zij door de werkgever zijn voorgedragen, voor hun werkzaamheden een bezoldiging van Henkel Nederland B.V.. De exacte samenstelling van het bestuur en de overige fondsorganen is aan het begin van dit jaarverslag in het hoofdstuk "Bestuur en organisatie" terug te vinden.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar negen maal. De belangrijkste aandachtspunten in de bestuursvergaderingen waren:

- De ontwikkeling van de financiële positie.
- De jaarstukken 2014.
- De opstelling van een herstelplan en de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets.
- De opstelling, op verzoek van DNB, van een toekomstanalyse.
- De contacten met de werkgever Henkel Nederland B.V.
- De actualisering van de overeenkomst met de vermogensbeheerder.
- De noodzakelijke verhoging van de kostenvoorziening per 31 december 2014.
- Aanpassingen van diverse fondsdocumenten, waaronder de ABTN en het pensioenreglement.
- De gevolgen van wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de versoering van het Witteveenkader, het nieuw Financieel Toetsingskader en de Wet pensioencommunicatie.
- De jaarlijkse zelfevaluatie van het functioneren van het bestuur.

Tevens onderhielden de bestuurders regelmatig contact via telefoon dan wel e-mail.

Bestuursmutaties

Zoals ook reeds in het vorige jaarverslag was te lezen, waren er gedurende 2015 twee bestuursmutaties. De heer Knibbe, bestuurder namens de gepensioneerden, en de heer Klaassen, bestuurder namens de werkgever, hadden aan het bestuur medegedeeld dat zij hun functie per 1 juli 2015 wensten te beëindigen. Doordat tijdig voor geschikte opvolging kon worden gezorgd, heeft dit in de bestuurlijke continuïteit dan ook niet tot problemen geleid. De heer Knibbe is opgevolgd door de heer De Boer, die namens de gepensioneerden zitting heeft genomen in het bestuur. De heer Klaassen is, als bestuurder die de werkgever vertegenwoordigt, opgevolgd door de heer De Bekker. Het bestuur is de heren Klaassen en Knibbe zeer erkentelijk voor hun langjarige inzet en betrokkenheid bij het fonds.

Voor beide heren geldt dat hun rol in de richting van het fonds met hun vertrek uit het bestuur niet helemaal is geëindigd. Omdat in de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan vacatures zouden ontstaan, zijn zij beiden benaderd met de vraag of zij zitting zouden willen nemen in dit orgaan. Beiden hebben zich daartoe bereid verklaard en zijn na het doorlopen van de daarbij geldende procedure benoemd als lid van het Verantwoordingsorgaan. Het fonds kan daardoor dus blijven profiteren van hun kennis en ervaring met het fonds.

Goed Pensioenfondsbestuur

Pensioenfonds Henkel draagt zorg voor de waarborging van goed pensioenfondsbestuur. Dit vergt onder meer aandacht voor zorgvuldig bestuur, transparante en open communicatie, deskundigheid en functioneren van het bestuur, verantwoording en intern toezicht. Tegelijk met de introductie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen, zijn de uit 2007 stammende Principes voor goed pensioenfondsbestuur per 1 januari 2014 vervangen door de zogenoemde Code Pensioenfondsen. Aan deze code is per 1 juli 2014 een wettelijke grondslag gegeven. Het bestuur van Pensioenfonds Henkel heeft, voor het eerst in 2014, de in deze Code opgenomen normen op naleving beoordeeld en waar nodig en mogelijk geïmplementeerd. Enkele van de in totaal 83 normen worden door het fonds slechts gedeeltelijk of niet nageleefd. Het bestuur legt telkens in het jaarverslag verantwoording af omtrent de nadere toepassing van de normen zoals vastgelegd in de Code. Hierbij geldt het zogenoemde 'pas toe of leg uit- beginsel'. Verderop in dit jaarverslag wordt uitleg gegeven bij de normen die in 2015 niet of slechts gedeeltelijk zijn nageleefd.

Het beleid van Pensioenfonds Henkel is voorts gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in het beheersen van bedrijfsprocessen en -risico's, integriteit, soliditeit van het pensioenfonds en het beheersen van de financiële positie over de langere termijn.

Voor het afleggen van verantwoording heeft het bestuur, in lijn met de wettelijke bepalingen, een Verantwoordingsorgaan ingesteld. Voor de samenstelling van dit Verantwoordingsorgaan, waarin de werkgever, de werknemers en de gepensioneerden vertegenwoordigd zijn, wordt verwezen naar het hoofdstuk "Bestuur en organisatie". Zoals ook reeds aangestipt in de paragraaf "bestuursmutaties" is de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan in 2015 gewijzigd. De heer Mei, lid van het Verantwoordingsorgaan namens de gepensioneerden, en de heer Dodde, lid namens de werkgever en tevens voorzitter van het Verantwoordingsorgaan, beëindigden hun lidmaatschap per 1 juli 2015. De heer Klaassen werd door de werkgever Henkel Nederland B.V. voorgedragen als opvolger voor de heer Dodde en door het bestuur benoemd. Voor de vertegenwoordiger in het Verantwoordingsorgaan namens de gepensioneerden werden, via een schriftelijke oproep onder de gepensioneerden, kandidaten gezocht. De heer Knibbe was de enige kandidaat, waardoor er geen verkiezingen hoefden te worden georganiseerd. Mede gelet op zijn langjarige ervaring als bestuurder van het pensioenfonds, werd hij door het bestuur benoemd als lid van het Verantwoordingsorgaan namens de gepensioneerden. Het Verantwoordingsorgaan heeft in eigen kring besloten om de heer Klaassen tot voorzitter van het Verantwoordingsorgaan te benoemen. Voor de leden van het Verantwoordingsorgaan heeft het bestuur van het pensioenfonds besloten om een vergoedingsregeling in het leven te roepen. Leden die geen dienstverband bij Henkel Nederland B.V. hebben, ontvangen op grond van deze regeling een vergoeding.

In dit verslagjaar wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan (zie inhoudsopgave) ten aanzien van het door het bestuur in 2015 gevoerde beleid. Tevens is hier de reactie van het bestuur opgenomen.

In het kader van goed pensioenfondsbestuur dienen pensioenfondsen ook zorg te dragen voor een adequaat intern toezicht. Er zijn verschillende manieren waarop dit interne toezicht vorm kan worden gegeven. Het bestuur heeft besloten het interne toezicht in te vullen door middel van een zogenoemde visitatiecommissie. Zo'n commissie, die overigens uit externe deskundigen bestaat, werkt in opdracht van het bestuur en beoordeelt jaarlijks de beleids- en bestuursprocedures en -processen, de checks and balances, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkingsgraad van) het pensioenfonds.

Naar aanleiding van de opdracht daartoe heeft de visitatiecommissie, die overigens qua samenstelling (zie het hoofdstuk "Bestuur en organisatie") is gewijzigd ten opzichte van eerdere visitaties, in de periode maart tot en met mei 2016 haar visitatie uitgevoerd. De bevindingen van de visitatiecommissie zijn neergelegd in een visitatierapport. Een delegatie van het bestuur heeft de conceptversie van dit rapport met de visitatiecommissie besproken. De definitieve versie van dat rapport heeft het bestuur in juni 2016 ontvangen. De samenvatting van de bevindingen die de visitatiecommissie aan het bestuur heeft gerapporteerd, worden in het voorliggende jaarverslag over 2015 gepubliceerd omdat de visitatie voornamelijk betrekking had op dat jaar. Hiervoor wordt verwezen naar de inhoudsopgave van dit jaarverslag, waar tevens de reactie van het bestuur op dit visitatierapport is opgenomen.

Het bestuur zal ook dit jaar weer op basis van de in het visitatierapport vermelde aanbevelingen actiepunten formuleren en contact met de visitatiecommissie onderhouden omtrent de opvolging van de diverse actiepunten.

Zelfevaluatie bestuur

Goed pensioenfondsbestuur verlangt ook dat het bestuur jaarlijks het eigen functioneren, zowel van het bestuur als geheel als van de individuele bestuurders, evalueert. Dit is ook zo vastgelegd in de statuten van het fonds. Ook in 2015 heeft het bestuur aan de hand van een vragenlijst die door elk van de bestuurders werd ingevuld, van gedachten gewisseld omtrent het functioneren van iedere bestuurder individueel en het bestuur als geheel. De onderwerpen in deze vragenlijst vormden de basis voor een constructieve discussie in het bestuur tijdens een van de bestuursvergaderingen. Daarbij werd geconstateerd dat de zelfevaluatie door de recente wijzigingen in de bestuurssamenstelling weliswaar enigszins bemoeilijkt werd, maar dat het bestuur desalniettemin tevreden was over het eigen functioneren en de samenwerking binnen het bestuur. Tegelijkertijd bieden de voortdurende wijzigingen in wet- en regelgeving voldoende aanleiding om steeds oog te houden voor het op peil houden van de geschiktheid en zal het bestuur daar ook in 2016 onveranderd aandacht aan schenken.

Geschikt pensioenfondsbestuur

Geschiktheid van pensioenfondsbestuurders is een continue speerpunt van DNB. Dat valt ook af te leiden uit de eisen die DNB aan (nieuwe) bestuurders stelt en de toetsing bij hun voorgenomen benoeming. Het gaat bij het begrip geschiktheid niet alleen om kennis, maar ook om competenties, vaardigheden en gedrag, alsmede de bestuurscultuur. Het bestuur van Pensioenfonds Henkel is zich terdege bewust van zijn verantwoordelijkheid op dat terrein en besteedt dan ook voortdurend aandacht aan het op peil houden en, daar waar nodig, verder verbeteren van de geschiktheid. In 2015 werd dit met name ingevuld door het op individuele basis volgen van een of meerdere opleidingsmodules bij de Stichting Pensioenonderwijs (SPO) alsmede het bijwonen van seminars en andere bijeenkomsten. Daarmee wil het bestuur de geschiktheid van het bestuur als geheel, maar ook die van elke bestuurder afzonderlijk, op het peil houden dat nodig is om te kunnen blijven voldoen aan de steeds zwaarder wordende eisen op dat terrein.

Het pensioenfonds beschikt in dat kader ook over een geschiktheidsplan. In dit plan worden naast kennisaspecten ook de vaardigheden beschreven (competenties) waarover bestuurders bij voorkeur beschikken. Op basis hiervan is ook een functieprofiel voor bestuurders opgesteld.

Dwangsommen, boetes, aanwijzingen en bewindvoering

In het verslagjaar zijn aan het pensioenfonds door de toezichthouder geen boetes of dwangsommen opgelegd. DNB heeft het pensioenfonds ook geen aanwijzingen gegeven om binnen een bepaalde termijn een aangegeven gedragslijn te volgen. DNB heeft niet verzocht om aanstelling van een bewindvoerder.

Klachten en geschillen

Het pensioenfonds heeft gedurende het verslagjaar in het kader van de uitvoering van de pensioenregeling één formele klacht van een belanghebbende ontvangen. Deze klacht hield verband met de wijze waarop de afkoop van een "klein" pensioen was afgewikkeld. In een reactie hierop heeft het pensioenfonds de deelnemer laten weten dat er correct gehandeld is. De deelnemer heeft daar verder niet meer op gereageerd.

Er hebben zich in 2015 geen geschillen omtrent de uitvoering van de pensioenregeling voorgedaan.

Compliance officer

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode door aan de gedragscode verbonden personen. Dit betreft in eerste instantie de bestuurders, maar in voorkomende gevallen kunnen het ook derden zijn. Bij de toetsing op de naleving gaat het met name om de bepalingen in de gedragscode met betrekking tot het aanvaarden van relatiegeschenken, giften, uitnodigingen, nevenfuncties, het deelnemen in andere instellingen/zakelijke relaties etc.. Daarnaast adviseert de compliance officer over de uitleg en toepassingen van bepalingen zoals die zijn opgenomen in de gedragscode.

De heer P. Akkermans, van P.J.M. Akkermans Advocatuur B.V., vervult met ingang van 1 januari 2015 voor het pensioenfonds de functie van compliance officer.

Gedragscode

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode. Deze gedragscode is gedurende het verslagjaar vernieuwd op basis van een nieuwe model gedragscode zoals gepubliceerd door de Pensioenfederatie. In de gedragscode zijn regels en richtlijnen geformuleerd ter voorkoming van conflicten tussen de belangen van het fonds en de privé-belangen van betrokkenen, alsmede ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het fonds voor privé-doeleinden. De gedragscode draagt bij tot het integer functioneren van het fonds en tot het waarborgen van de goede naam en reputatie van het fonds. Bestuurders verklaren jaarlijks door middel van de ondertekening van een formulier het naleven van de gedragscode.

De compliance officer heeft in zijn rapportage over 2015 het volgende vastgesteld: alle verbonden personen hebben de verklaring ingevuld en ondertekend. De in maart 2016 benoemde nieuwe leden van de Visitatiecommissie hebben eveneens verklaard de Gedragscode na te zullen leven. Er is door allen opgave gedaan van hun nevenfuncties. Er is verder vastgesteld dat de uitbestedingspartners een eigen gedragscode hebben die minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van het pensioenfonds zelf. Er zijn buiten de gedane opgave geen (nieuwe) nevenfuncties of financiële belangen in zakelijke relaties gemeld bij de compliance-officer.

Er zijn geen incidenten, misstanden of ongewenst gedrag gemeld of bekend bij het bestuur en/of de compliance-officer ten aanzien van de verbonden personen. Er zijn ook geen klachten ingediend of bekend bij het bestuur en/of de compliance-officer.

Communicatie

In het communicatieplan van Pensioenfonds Henkel zijn in 2015 vooralsnog geen wijzigingen doorgevoerd.

De communicatie naar de gewezen deelnemers (slapers) alsmede de gepensioneerden werd ook in 2015 weer ingevuld door het houden van een jaarlijkse Algemene Vergadering van Verzekerden.

In 2015 is de Wet pensioencommunicatie van kracht geworden. Vanwege de gefaseerde invoering van deze wet heeft dit in eerste instantie nog niet tot wijzigingen in het communicatieplan en de feitelijke communicatie naar de deelnemers van het fonds geleid. In de loop van 2016 en 2017 zullen de gevolgen van de wet echter wel zichtbaar worden. Zo zal het pensioenfonds op grond van deze wet nog een eigen website moeten introduceren, iets waar tot nog toe, ook met het oog op de extra kosten van een dergelijk communicatiekanaal, van werd afgezien. De werkzaamheden voor de oplevering van de website, www.pensioenfondshenkel.nl, zijn inmiddels gestart en de website zal naar verwachting medio 2016 'live' gaan. Ook op het vlak van de schriftelijke communicatie zal de inhoud wellicht zichtbaar veranderen en mogelijk in de toekomst ook langs digitale weg verlopen.

Uitvoeringskosten

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin worden alle pensioenfonds opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren. De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer.
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen.
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Ook het bestuur van pensioenfonds Henkel spant zich in om de hiervoor genoemde transparantie volledig te bewerkstelligen en is hierover regelmatig in gesprek met de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Dit gaat dus verder dan alleen de direct in de jaarrekening te verantwoorden kosten. Het transparant maken van alle kosten en mogelijk afzetten tegen een benchmark is daarbij een middel om de kosten verder te beheersen. Met onderstaand overzicht geeft het fonds inzicht in de kosten in de mate waarin dat op dit moment voorhanden is.

Uitvoeringskosten en kosten vermogensbeheer

	2015	2014	2013
Pensioenbeheer			
[a] Totale kosten in euro per deelnemer ¹⁾	€ 1.041,-	€ 877,-	€ 1.054,-
Vermogensbeheer			
[b] Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,45%	0,35%	0,47%
[c] Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,04%	0,02%	0,02%

Kosten van het pensioenbeheer (zie categorie a) bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten, advieskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 482 duizend; 2014: € 392 duizend. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen derhalve niet mee. Wordt echter rekening gehouden met gewezen deelnemers (het pensioenfonds kent na de beëindiging van de opbouw per 1 augustus 2012 een groot aantal gewezen deelnemers) dan bedragen de totale kosten per deelnemer € 583,- (2014: € 466,-).

Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie (b) betreft de kosten van de beheervergoeding aan de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 386 duizend, waarvan € 302 duizend gefactureerd en verantwoord in de jaarrekening. De tweede categorie (c) betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht alsmede de transactiekosten bij aan- en verkopen van beleggingen. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de eerste categorie en zijn gebaseerd op schattingen.

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten laten een stijging zien ten opzichte van 2014. Dit wordt met name veroorzaakt door een stijging van de administratieve, actuariële en overige kosten. De stijging van de kosten per deelnemer wordt mede veroorzaakt door de kosten verband houdende met de komst van het nFTK.

De vermogensbeheerkosten zijn gestegen als gevolg van een toename van het belegd vermogen.

1) Conform de uitvoeringsovereenkomst worden de kosten voor pensioenbeheer nagenoeg volledig doorbelast aan de werkgever en komen derhalve niet ten laste van het pensioenfonds.

Hieronder een overzicht van de totale kosten vermogensbeheer 2015.

Kosten vermogensbeheer 2015

(x € 1.000)	Performance			Totaal
	Beheer- kosten	gerelateerde kosten	Transactie- kosten	
Kosten per beleggingscategorie				
Aandelen	46	0	0	46
Private equity	9	6	0	15
Vastrentende waarden	191	0	33	224
Hedgefonds	1	0	0	1
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	247	6	33	286
Kosten overlay beleggingen	0	0	6	6
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	247	6	39	292
Overige vermogensbeheerkosten				
Bewaarloon (facturen StateStreet)	63	0		63
Overige kosten (facturen NNIP - AZL VB)	31	0		31
Totaal overige vermogensbeheerkosten	94	0		94
Totaal kosten vermogensbeheer	341	6	39	386

Pensioenparagraaf

In 2015 is de bestaande pensioenregeling gewijzigd, vanwege de verdere aftopping in de fiscale grenzen die worden gesteld aan de opbouw van pensioen. Omdat het pensioenfonds nog enkele arbeidsongeschikte deelnemers met een premievrije opbouw heeft, moest het pensioenreglement op dat punt aangepast worden. Daarnaast heeft het bestuur in 2015 besloten om het pensioenreglement aan te passen, zodat het mogelijk is om de ingang van het pensioen uit te stellen tot uiterlijk de maand waarin de AOW-uitkering ingaat. De kenmerken van de pensioenregeling zoals die tot 1 augustus 2012 gold, zijn als volgt:

Pensioensysteem

Een uitkeringsovereenkomst op basis van het laatst genoten salaris (eindloonregeling) en een individuele vrijwillige premieovereenkomst. De reguliere pensioenopbouw is vanaf 1 augustus 2012 geëindigd en ook kan er vrijwillig individueel geen pensioen meer worden opgebouwd.

Pensioenleeftijd

65 jaar.

Vroegpensioenleeftijd

61 jaar (vanaf 1-1-2006 alleen voor deelnemers geboren vóór 1-1-1950).

Jaarsalaris

12 keer het vaste maandsalaris geldende per 1 januari van het desbetreffende jaar, verhoogd met het door de onderneming gehanteerde percentage aan vakantietoelagen (voor 2013 12 maal 0,8%) en vermeerderd met 1 vast maandsalaris. Daarbij gold voor 2015 een maximum jaarsalaris van € 100.000,-.

Franchise

Per 1 januari 2015 € 14.305,-.

Pensioengrondslag

Jaarsalaris minus franchise.

Vroegpensioengrondslag

Jaarsalaris.

Opbouw ouderdompensioen

1,428% per jaar (vanaf 1-1-2015) met een maximum van 35 pensioenjaren.

Opbouw percentage vroegpensioen

2,4% per jaar. Vanaf 1-1-2006 alleen voor deelnemers geboren vóór 1-1-1950.

Partnerpensioen

70% van het te bereiken ouderdompensioen.

Wezenpensioen

14% van het te bereiken ouderdompensioen voor maximaal 5 wezen. Dit geldt voor kinderen tot de leeftijd van 18 jaar. Het recht op wezenpensioen wordt verlengd tot de 27-jarige leeftijd, indien het kind onderwijs of een beroepsopleiding volgt.

Herverzekering

Er zijn geen risico's meer herverzekerd. De risico's van overlijden, voortvloeiend uit reglementaire aanspraken van nabestaanden van de deelnemers van het pensioenfonds, had het pensioenfonds tot 1 augustus 2012 ondergebracht bij Delta Lloyd Verzekeringsgroep N.V. te Amsterdam. Deze herverzekering kende een winstdelingsregeling, die begin 2015 tot uitkering is gekomen maar reeds was verantwoord in het resultaat over het boekjaar 2014.

Premiebeleid

Artikel 128 van de Pensioenwet schrijft voor dat de door een pensioenfonds te ontvangen premie ten minste gelijk dient te zijn aan de conform de ABTN vastgestelde kostendekkende premie. Omdat het pensioenfonds sinds 1 augustus 2012 geen opbouw van aanspraken meer kent, is een toetsing niet meer van toepassing op het fonds. Vanwege een door Henkel Nederland B.V. verrichte vrijwillige bijstorting aan het fonds bedroeg de feitelijke premie over het jaar 2015 € 1,7 miljoen.

Nieuw Financieel Toetsingskader per 1 januari 2015

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de wijzigingen die vanaf 2015 van kracht zijn voor pensioenfonds in het kader van het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK).

Het nFTK omvat de financiële eisen waaraan pensioenfonds moeten voldoen. Belangrijkste doel van de nieuwe regels is een robuust toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lasten en lasten plaatsvindt tussen generaties.

Beleidsdekkingsgraad

Het nFTK leidt tot een compleet contract waarin fondsbeslissingen minder afhankelijk zijn van dagkoersen. Sociale partners en pensioenfondsen dienen vooraf openlijk te communiceren over de verdeling van financiële risico's tussen jongeren en ouderen. Zo dient bijvoorbeeld de dekkingsgraad gedefinieerd te worden, waarboven volledige indexatie wordt verleend en dient vastgelegd te worden welke maatregelen genomen worden bij een lage dekkingsgraad. Het gaat hierbij om de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad, genaamd de beleidsdekkingsgraad. Het pensioenfonds moet zijn beslissingen baseren op deze beleidsdekkingsgraad. Het fonds is hierdoor minder gevoelig voor dagkoersen. Aan de hand van de beleidsdekkingsgraad wordt bepaald of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert en of een pensioenverlaging noodzakelijk is.

Nieuwe herstelplansystematiek

Een pensioenfonds moet een herstelplan indienen wanneer de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad op basis van het strategisch beleggingsbeleid ligt. Dit moet gebeuren binnen 3 maanden na constatering van een tekort.

Doel van deze nieuwe systematiek voor herstelplannen is dat de gevolgen van dalingen in de beleidsdekkingsgraad direct worden vertaald in het nemen van maatregelen, zoals het aanpassen van de premie (dit is bij Pensioenfonds Henkel niet meer van toepassing), het verlagen van de toeslag of in het uiterste geval een pensioenverlaging. De maatregelen mogen over de door het bestuur vastgestelde hersteltermijn (maximaal 10 jaar) worden gespreid, ze moeten generatie-evenwichtig zijn en een pensioenfonds moet binnen de zelf gekozen hersteltermijn weer terug zijn op het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Elk jaar wordt de financiële situatie van het fonds opnieuw bezien; is de beleidsdekkingsgraad na 1 jaar lager dan de vereiste dekkingsgraad, dan dient het pensioenfonds opnieuw een herstelplan in, waaruit blijkt hoe het fonds weer binnen de zelf gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad. Voor een fondsspecifieke toelichting wordt verwezen naar het onderdeel "Vereist eigen vermogen en herstelplan".

Het herstelplan vervalt als de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. Tot slot is onder het nFTK een belangrijke regel geïntroduceerd en dat is dat de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds niet langer dan vijf achtereenvolgende jaren onder de minimaal vereiste dekkingsgraad mag liggen. Indien dit wel het geval is en de actuele dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan dient de actuele dekkingsgraad direct teruggebracht te worden naar de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit kan door een bijstorting van de werkgever of door een pensioenverlaging te laten plaatsvinden. Een dergelijke pensioenverlaging mag worden uitgesmeerd over de herstelperiode van het fonds, maar is onherroepelijk.

Pensioenverlaging

Om weer financieel solvabel te worden, blijven pensioenverlagingen het laatste redmiddel. Zijn er geen maatregelen meer voorhanden, is de beleidsdekkingsgraad 5 jaar achter elkaar lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad én is de actuele dekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. Ook als een pensioenfonds in een herstelsituatie niet binnen de zelf gekozen hersteltermijn van maximaal 10 jaar naar het vereist eigen vermogen kan toegroeien moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. De pensioenverlaging mag over de door het bestuur gekozen herstelperiode (maximaal 10 jaar) worden gespreid en moet ten minste tijdsevenredig plaatsvinden. Heeft een pensioenfonds een sterk vergrijsd deelnemersbestand, is het voornemens te liquideren of is er een grote waardeoverdracht aanstaande, dan kan DNB het pensioenfonds verplichten de hersteltermijn te verkorten. Het bestuur van Pensioenfonds Henkel heeft daarom besloten om een kortere herstelperiode van 2 jaar te hanteren.

Toeslagverlening

Op basis van het nFTK mag een pensioenfonds geen toeslagen verlenen als de beleidsdekkingsgraad minder dan 110% bedraagt. Daarnaast moet de hoogte van de te verlenen toeslag dan zodanig zijn dat deze toekomstbestendig kan worden verleend. Dit laatste betekent dat het eigen vermogen boven de beleidsdekkingsgraad hoog genoeg moet zijn om de toegezegde toeslagverlening ook in de toekomst te kunnen financieren. In de praktijk impliceert dit voor een gemiddeld pensioenfonds dat een toeslag van 1% mogelijk wordt bij een beleidsdekkingsgraad van 120% en een toeslag van 2% bij een beleidsdekkingsgraad van 130%.

Incidentele toeslagen voor in het verleden niet toegekende toeslagen of doorgevoerde korting(en) van pensioenaanspraken mogen alleen toegekend worden, als dit geen gevolgen heeft voor de toekomstbestendigheid van de reguliere toeslagverlening. De beleidsdekkingsgraad mag door het geven van een incidentele toeslag niet lager worden dan de vereiste dekkingsgraad. Daarnaast mag een fonds niet meer dan 1/5e van het overschot hiervoor aanwenden.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets toetst de financiële opzet van het fonds en toetst of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het fonds zelf gestelde normen onder meerdere scenario's. Deze scenario's worden door DNB voorgeschreven. Het pensioenfonds zelf definieert hoe ver het pensioenresultaat mag wegzakken. Blijkt uit de haalbaarheidstoets dat het verwachte pensioenresultaat niet voldoet aan deze eigen norm, dan moet dit gecommuniceerd worden aan de achterban én sociale partners.

Vereist eigen vermogen onder het nieuwe FTK

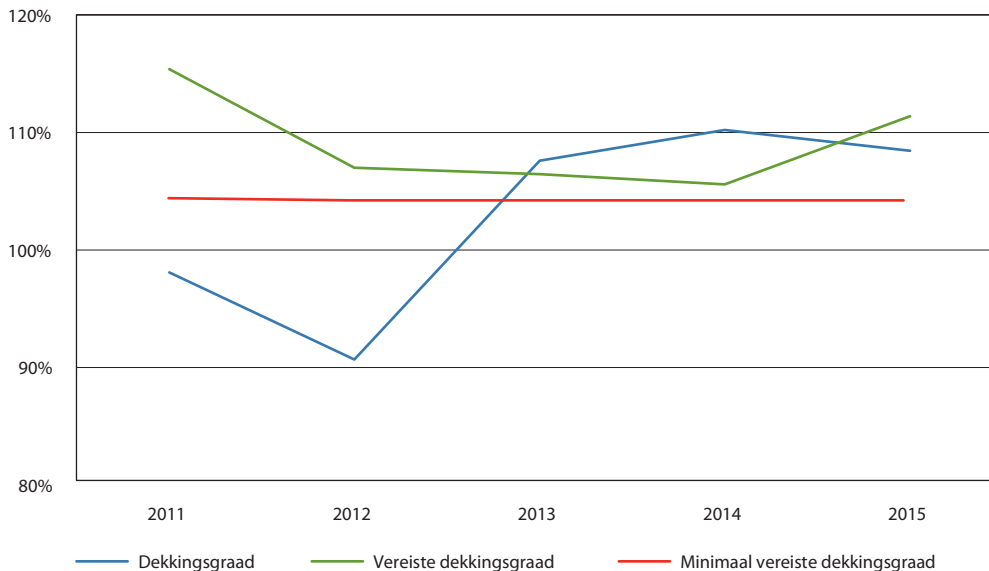
Het vereist eigen vermogen is gestegen ten opzichte van het vereist eigen vermogen onder het oude FTK. Dat komt door de gewijzigde rekenregels, waarmee onder het nFTK het vereist eigen vermogen vastgesteld wordt. Het vereist eigen vermogen blijft een belangrijk criterium, omdat het onder andere een rol speelt bij de beoordeling of het fonds zich in een herstelsituatie bevindt en de beoordeling of het fonds een pensioenverlaging moet doorvoeren. Voor Pensioenfonds Henkel is berekend dat het vereist eigen vermogen onder het nFTK is toegenomen tot 111,8% per ultimo 2015. Dit cijfer kan overigens fluctueren als gevolg van veranderingen in de rente en/of veranderingen in het beleggingsbeleid.

Financiële positie van het pensioenfonds

Dekkingsgraad

Ondanks de reeds eerder in dit bestuurverslag gemelde bijstorting vanuit Henkel Nederland B.V. én de wetenschap dat het bestuur ook in 2015 weer geen toeslag kon verlenen op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen, heeft de dekkingsgraad van het fonds in 2015 een daling vertoond. Aan het begin van het verslagjaar stond de dekkingsgraad, zoals die maandelijks aan DNB moet worden gerapporteerd, op 110,2%. Aan het einde van het verslagjaar was deze gedaald tot 108,4%. De belangrijkste oorzaak hiervoor was de daling van de rente die het pensioenfonds moet hanteren bij het berekenen van de waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen, de zogenoemde UFR-rente die door DNB wordt gepubliceerd (daardoor ook wel aangeduid als de DNB-rente). Die daling zorgt er namelijk voor dat de waarde van alle toekomstige pensioenverplichtingen steeds hoger wordt, terwijl die waardeverhoging maar gedeeltelijk is gecompenseerd door de waardeverhoging van de beleggingen. Dat komt doordat de marktrente, die de waarde van de beleggingen bepaalt, licht steeg terwijl de UFR-rente juist daalde.

Uit de volgende grafiek blijkt hoe de dekkingsgraad zich in 2015 heeft ontwikkeld.



De grafiek toont de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende het verslagjaar en de jaren daarvoor. Verschillende positieve, maar ook negatieve, factoren hebben dit verloop beïnvloed. Wij sommen hieronder de belangrijkste op:

- De werkgever verrichtte per ultimo 2015 een bijstorting van € 1,7 miljoen, die in januari 2016 daadwerkelijk werd ontvangen. De dekkingsgraad steeg door deze financiële injectie met 1,7%-punt.
- Op de beleggingen werd een bescheiden positief rendement geboekt van 0,9%. Hierdoor steeg de dekkingsgraad met circa 0,4%-punt.
- De waarde van de pensioenverplichtingen steeg als gevolg van de rentedaling. Als gevolg daarvan daalde de dekkingsgraad met circa 4,7%-punt.

De voorziening pensioenverplichtingen bedroeg per 31 december 2015 € 98,9 miljoen.

Beleidsdekkingsgraad en reële dekkingsgraad

Zoals ook reeds hiervoor beschreven, heeft de introductie van het nFTK geleid tot een nieuw “soort” dekkingsgraad, de zogenoemde beleidsdekkingsgraad. Deze beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden die aan DNB moeten worden gerapporteerd over een periode van 12 maanden. Deze beleidsdekkingsgraad bedroeg voor pensioenfonds Henkel aan het begin van 2015 111,1% en daalde uiteindelijk tot 107,8% aan het einde van het verslagjaar. De beleidsdekkingsgraad is onder het nFTK het belangrijkste cijfer op basis waarvan het bestuur zijn beleidsbeslissingen moet toetsen en moet vaststellen of de financiële positie al dan niet toereikend is, dat wil zeggen of er al dan niet sprake is van een tekortsituatie. Net als onder het “oude” Financieel Toetsingskader wordt er onder het nFTK gesproken over situaties van dekkingstekort dan wel reservetekort.

Er is sprake van een dekkingstekort als de beleidsdekkingsgraad lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) en er is sprake van een reservetekort als de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen (VEV). Wet- en regelgeving schrijft voor hoe het MVEV en het VEV moeten worden berekend. De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt voor pensioenfonds Henkel 104,0% en de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische vermogensverdeling bedraagt per ultimo 2015 111,8%. De vereiste dekkingsgraad verschilt overigens van pensioenfonds tot pensioenfonds en is vooral afhankelijk van de manier waarop het beleggingsbeleid is ingevuld en de risico's die daarin besloten liggen.

Het nFTK verplicht pensioenfondsen ook nog om één keer per jaar aan DNB de zogenoemde reële dekkingsgraad te rapporteren en deze tevens in het jaarverslag te vermelden. In de berekening van de reële dekkingsgraad wordt ook de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Daardoor worden de totale pensioenverplichtingen van het pensioenfonds dus hoger. In deze wettelijke berekening wordt gerekend met een vaste inflatie van 2% per jaar rekening houdend met een ingroeipad. Voor Pensioenfonds Henkel bedraagt de reële dekkingsgraad ultimo 2015 88,3%.

Vereist eigen vermogen en herstelplan

Pensioenfonds Henkel kent in vergelijking met andere pensioenfondsen een laag vereist eigen vermogen. Dit is een gevolg van het gevoerde beleggingsbeleid dat sterk risicomijdend is, nadat de beleggingsrisico's in december 2012 fors zijn verkleind ('de-risking'). Door kleine veranderingen in de samenstelling van de beleggingen alsmede veranderingen van de rente kan het vereist eigen vermogen overigens fluctueren. In 2015 is het vereist eigen vermogen echter vooral gestegen door de strengere regels die met de komst van het nFTK zijn geïntroduceerd. Die leidden ertoe dat pensioenfondsen over hogere buffers moeten beschikken. Ondanks het feit dat het pensioenfonds het beleggingsbeleid in 2015 niet heeft gewijzigd en dus ook niet actief meer risico is gaan lopen, steeg het vereist eigen vermogen van 105,6% eind 2014 naar 111,8% aan het eind van 2015. En dat had vervolgens tot gevolg dat het bestuur op basis van de financiële situatie aan het einde van het eerste kwartaal van 2015 moest concluderen dat er sprake was van een reservetekort. Op grond daarvan was het fonds verplicht om voor het einde van het tweede kwartaal een herstelplan op te stellen en bij DNB in te dienen. In een brief van 21 augustus 2015 heeft DNB aangegeven in te stemmen met het ingediende herstelplan.

In dit herstelplan is de door het bestuur gekozen hersteltermijn beperkt tot 2 jaar. De belangrijkste overweging om voor deze hersteltermijn te kiezen was de in de ogen van het bestuur relatief korte horizon voor het pensioenfonds die het onwenselijk maakt om de herstelmaatregelen over een lange periode uit te smeren. Aangezien uit het herstelplan bleek dat op eigen kracht geen herstel binnen deze termijn van 2 jaar mogelijk zou zijn, heeft het bestuur geconstateerd dat dan een verlaging van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten noodzakelijk zou zijn. Met het oog daarop heeft het bestuur zich tot de werkgever gewend die vervolgens een zodanige bijstorting heeft verricht dat deze verlaging niet meer nodig was.

Omdat het fonds ook eind 2015 nog steeds in een tekortsituatie verkeert, moest in het eerste kwartaal van 2016 een nieuw herstelplan met een herstelperiode van 2 jaar worden opgesteld. Op basis van deze nieuwe doorrekening, die in maart 2016 bij DNB is ingediend, is geconcludeerd dat het herstel zonder aanvullende stortingen vanuit de werkgever zou kunnen worden bewerkstelligd. Uiteraard blijft een en ander echter uiteindelijk afhankelijk van de daadwerkelijke ontwikkeling van de financiële positie van het fonds die kan afwijken van de in het herstelplan gebruikte veronderstellingen.

Haalbaarheidstoets en vaststelling risicohouding

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets vervangt met ingang van 1 januari 2015 de continuïteitsanalyse en de consistentietoets. In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een groot aantal door DNB gepubliceerde economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- de gevolgen van de financiële opzet van het fonds;
- de verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- de consistentie en evenwichtigheid van het beleid;
- de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;
- de herstelkracht van het fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en vervolgens een jaarlijkse haalbaarheidstoets. De aanvangshaalbaarheidstoets dient te worden uitgevoerd ingeval van een aanpassing van de pensioenregeling dan wel ingeval van significante wijzigingen. Ook bij de inwerkingtreding van het nFTK diende een aanvangshaalbaarheidstoets te worden uitgevoerd. Het bestuur heeft in verband met de invoering van het nieuw Financieel Toetsingskader vóór 1 oktober 2015 een dergelijke aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Door middel van de haalbaarheidstoets zal jaarlijks beoordeeld worden in hoeverre nog steeds wordt voldaan aan de gekozen normen. Indien hier niet aan voldaan wordt, treden het pensioenfonds en sociale partners hierover in overleg.

Risicohouding

Binnen het beleid van het pensioenfonds neemt de risicohouding een belangrijke plaats in. De risicohouding is de mate waarin het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren (de risicobereidheid) en de mate waarin het pensioenfonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds (het risicodraagvlak). De risicohouding wordt vastgesteld door het bestuur na overleg met de sociale partners en de organen van het fonds. De risicohouding komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen voortvloeiend uit de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Risicohouding op de korte termijn

Het strategisch beleggingsbeleid zoals dat door het pensioenfonds is vastgesteld is mede gebaseerd op de risicohouding. Het risicoprofiel dat uit het beleggingsbeleid voortvloeit, kan worden vertaald in een vereist eigen vermogen (de risicohouding op korte termijn). Dit vereist eigen vermogen mag zich bevinden tussen 108% en 113%. Indien door wijziging van de (markt)omstandigheden het vereist eigen vermogen structureel buiten deze bandbreedte terechtkomt of door een aanpassing van het fondsbeleid het vereist eigen vermogen buiten deze bandbreedte terechtkomt, treedt het fondsbestuur in overleg met sociale partners.

Risicohouding op de lange termijn

Het bestuur heeft de risicohouding voor de lange termijn geconcretiseerd door op basis van de uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets ondergrenzen te stellen aan het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat vormt een indicatie voor het behoud van koopkracht over de verplichte termijn van 60 jaar die in de haalbaarheidstoets moet worden doorgerekend. Met het pensioenresultaat wordt aangegeven wat de waarde van het verwachte pensioen is ten opzichte van een volledig geïndexeed pensioen.

Het bestuur heeft de navolgende ondergrenzen vastgesteld:

- Het verwachte pensioenresultaat, startend vanuit de feitelijke beleidsdekkingsgraad per 1 januari 2015 (111,1%), bedraagt 85,9%. Het bestuur heeft hierbij een ondergrens van 76,8% gedefinieerd.
- Het verwachte pensioenresultaat, startend vanuit de vereiste dekkingsgraad per 1 januari 2015 (110,3%), bedraagt 86,6%. Het bestuur heeft hierbij een ondergrens gedefinieerd, die eveneens 76,8% bedraagt.
- Startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad mag de afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slecht weer scenario (dit is op basis van de regelgeving het 5% percentiel) maximaal 30,8% zijn.

Met bovenstaande uitkomsten en ondergrenzen wordt bij de aanvangshaalbaarheidstoets aan alle normen voldaan. Bij de uitvoering van de jaarlijkse haalbaarheidstoets zal beoordeeld worden in hoeverre nog steeds wordt voldaan aan de gekozen normen. Indien hier niet aan voldaan wordt, treden het pensioenfonds en sociale partners hierover in overleg. Indien nodig zullen hierna maatregelen getroffen worden om de financiële opzet van het fonds te verbeteren. Indien daar geen mogelijkheden toe zijn kan het bestuur ook besluiten om de ondergrenzen te verlagen. Hierover zullen alle belanghebbenden dan moeten worden geïnformeerd.

Toeslagbeleid

Met het toeslagbeleid streeft het bestuur naar een zo goed mogelijke compensatie van koopkrachtvermindering ten gevolge van prijsinflatie. Het bestuur kan een besluit tot het verlenen van een toeslag slechts nemen, indien en voor zover de middelen van het pensioenfonds dit toelaten, gehoord het advies van de actuaris. Daarnaast is de wet- en regelgeving uit hoofde van het nFTK van invloed op de mogelijkheden om een toeslag te mogen verlenen.

De toeslagverlening is afhankelijk gesteld van de financiële middelen van het pensioenfonds en wordt niet gefinancierd uit premie-inkomsten. Er is geen bestemmingsreserve voor toekomstige toeslagverlening getroffen. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

In het kader van een in 2012 uitgevoerde continuïteitsanalyse heeft het bestuur tevens een consistentietoets uitgevoerd. Op grond van de uitkomsten van die toets heeft het bestuur destijds de indexatieambitie vastgesteld op 40% van de prijsindex. Met de introductie van het nFTK zijn pensioenfonds met ingang van 2015 verplicht om elk jaar een zogenoemde haalbaarheidstoets uit te voeren, waarin over een periode van 60 jaar vooruit wordt gekeken. Deze in 2015 voor het eerst uitgevoerde toets (de aanvangshaalbaarheidstoets) bevestigde dat de indexatieambitie van 40% op de lange termijn een realistische ambitie is.

In het vastgestelde toeslagbeleid baseert het bestuur zich bij de bepaling van de eventuele ruimte voor een toeslag voornamelijk op de economische dekkingsgraad van het pensioenfonds. Bij de berekening van deze dekkingsgraad wordt de waarde van de pensioenverplichtingen vastgesteld op basis van de actuele marktrente (de swapmarkt rentecurve). Indien de economische dekkingsgraad minder bedraagt dan het minimaal vereist eigen vermogen plus 5%, dan wordt in principe geen toeslag verleend. Dat betekent dat de economische dekkingsgraad minimaal 109% moet bedragen. Ligt de dekkingsgraad boven het vereist eigen vermogen plus 5%, hetgeen per eind 2015 zou neerkomen op een dekkingsgraad van 116,4%, dan wordt in principe de volledige toeslag verleend. Tussen de hiervoor genoemde niveaus wordt de toeslag in principe naar rato berekend. Eind 2015 bedroeg de economische dekkingsgraad overigens 105,6% en lag daarmee onder het niveau van 109%. In de navolgende tabel wordt het toeslagbeleid schematisch weergegeven.

Hoogte economische dekkingsgraad	Hoogte toeslagen
Economische dekkingsgraad lager dan minimaal vereiste dekkingsgraad + 5% (niveau ultimo 2015 = 109%)	Geen toeslagen
Economische dekkingsgraad tussen minimaal vereiste dekkingsgraad + 5% en vereiste dekkingsgraad + 5% (niveau ultimo 2015 = tussen 109% en 116,4%)	Gedeeltelijke toeslagverlening (lineaire interpolatie), voor zover de economische dekkingsgraad niet daalt beneden de minimaal vereiste dekkingsgraad + 5%
Economische dekkingsgraad hoger dan vereiste dekkingsgraad + 5% (niveau ultimo 2015 = 116,4%)	Volledige toeslagverlening, voor zover de economische dekkingsgraad niet daalt beneden de vereiste dekkingsgraad + 5%
Economische dekkingsgraad hoger dan de economisch reële dekkingsgraad ¹⁾ (niveau 2015 = 139,0%)	Volledige toeslagverlening en inhaal toeslagenachterstand over de direct voorafgaande periode van vijf jaar. Inhaaltoeslagverlening voor zover de economische dekkingsgraad niet daalt beneden de reële dekkingsgraad.

1) De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de volledige toekomstige indexatie conform de huidige FTK-parameters kan worden ingekocht. Ten behoeve van de calculatie is op grond daarvan rekening gehouden met een verwachte toekomstige prijsindexatie van 2% per jaar.

Het bestuur heeft, gezien de financiële positie van het pensioenfonds en de hoogte van de economische dekkingsgraad, besloten om de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden en de pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers (slapers) per 1 januari 2016 niet te verhogen. Ook per 1 januari 2015 vonden er geen verhogingen plaats.

Het hiervoor geschetste toeslagbeleid, dat ultimo 2015 van kracht was en op basis waarvan het bestuur in 2015 heeft besloten om geen toeslag per 1 januari 2016 te verlenen, is overigens onderwerp van discussie met DNB geweest. Het bestuur is van mening dat het fonds zich kan beroepen op een uitzondering die in het nFTK is gemaakt voor gesloten pensioenfondsen zonder actieve deelnemers. DNB is van mening dat het pensioenfonds zich niet op deze uitzonderingsregel mag beroepen. In het kader van het ingediende herstelplan heeft DNB het bezwaar tegen het hiervoor beschreven toeslagbeleid ook formeel kenbaar gemaakt. Omdat uit het herstelplan bleek dat er op korte termijn hoe dan ook geen toeslagen kunnen worden verleend, heeft DNB het bestuur echter niet opgedragen om het toeslagbeleid onmiddellijk aan de wet- en regelgeving van het nFTK aan te passen. Wel verwacht DNB dat het bestuur een toeslagverlening aan het nFTK toetst en daarmee rekening houdt bij een besluit tot toeslagverlening.

In de loop van 2016 zal het bestuur zich beraden op de vraag of en hoe het toeslagbeleid ook formeel aan het nFTK aangepast dient te worden. In de bestuursvergadering van 11 mei 2016 heeft het bestuur besloten om het toeslagbeleid volledig in lijn te brengen met de wettelijk regels uit hoofde van het nFTK. Dit betekent dat toeslagen pas mogen worden verleend vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%. Daarbij wordt de hoogte van een toeslag dan tevens getoetst op toekomstbestendigheid. Dat betekent dat er genoeg vermogen beschikbaar moet zijn om de alsdan te verlenen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen realiseren. Door deze wijziging van het toeslagbeleid zal het pensioenfonds bij een herstel van de beleidsdekkingsgraad naar verwachting iets eerder dan onder het oude toeslagbeleid een (beperkte) toeslag kunnen verlenen. Daar staat echter tegenover dat het in vergelijking met het oude toeslagbeleid langer zal duren voordat een volledige toeslag mag worden verleend. Dat wordt veroorzaakt doordat daartoe een hoger niveau van de beleidsdekkingsgraad wordt vereist (van circa 124%). De hiervóór opgenomen tabel zal vervangen worden door een nieuwe tabel.

Toekomstanalyse

Eind maart 2015 heeft het bestuur samen met een aantal andere pensioenfondsen deelgenomen aan een bespreking bij DNB die in het kader stond van hun toekomst. DNB hanteert een aantal criteria die zouden kunnen duiden op een kwetsbare positie van een pensioenfonds. De toezichthouder verlangde dat het bestuur voor 1 september 2015 een toekomstanalyse opstelde en indiende bij DNB waarin het fonds de eigen situatie en toekomst analyseert en de kwetsbaarheden voor zichzelf in kaart brengt. Alhoewel het bestuur op dat vlak gedurende de afgelopen jaren al de nodige eigen initiatieven heeft genomen, is een en ander in een schriftelijke analyse ten behoeve van DNB ingediend.

De belangrijkste bevindingen die het bestuur naar aanleiding van deze analyse aan DNB heeft teruggekoppeld, luiden als volgt:

- Kwantitatief (oftewel financieel) gezien staat het fonds er relatief gezien goed voor:
 - De nominale rechten zijn zo goed als zeker gesteld.
 - De toekomstige uitvoeringskosten zijn financieel gedekt voor twee volgende jaren.
 - De eenmalige kosten voor een mogelijke liquidatie zijn gedekt.
 - De kosten vermogensbeheer komen tijdens het bestaan van het fonds niet ten laste van het rendement.
 - Er is nog steeds een reëel uitzicht op (deel)indexatie met mogelijke hulp van Henkel.
- Kwalitatief gezien is er een duurzaam bedrijfsmodel aanwezig, afgestemd op de behoeften van het fonds en conform de gestelde eisen vanuit wet- en regelgeving:
 - Het bestuur voldoet aan de deskundigheideisen (bekrachtigd door evaluatie van SPO).
 - De bezetting en beschikbaarheid van het bestuur is geen probleem en kan desnoods extern worden "ingekocht". Dit is aantoonbaar.
 - Aandachtsgebieden zoals Integraal Risico Management en Compliance hebben een hoge focus en zullen als sleutelposities op termijn extern worden ingevuld.
 - De bezetting van het Verantwoordingsorgaan wordt ingaande 1 juli 2015 kwalitatief fors verbeterd. De Visitatiecommissie is van hoog niveau evenals de uitvoerder en vermogensbeheerder.

Naleving van de Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft zich in 2014 gebogen over de 83 normen zoals vastgelegd in de per 1 januari 2014 geïntroduceerde Code Pensioenfondsen. Naar aanleiding hiervan heeft het bestuur de naleving van deze normen nader in kaart gebracht en schriftelijk vastgelegd. Het bestuur rapporteert in dit jaarverslag conform het zogenoemde pas toe- of leg uit- principe over de naleving van deze normen. Het pensioenfonds leeft deze normen na, behoudens de normen welke hierna zijn opgesomd en waar een verdere toelichting is gegeven omtrent het niet naleven van de betreffende norm:

Norm 34: "Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed, niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedingsovereenkomst of –indien van toepassing– via zijn aandeelhouderspositie." Het bestuur zal hiertoe bij de eerstvolgende verlenging van het contract met de vermogensbeheerder de dialoog aangaan. Dit geldt eveneens voor de overige dienstverleners.

Norm 66: "Het bestuur stelt –in overleg met het desbetreffende orgaan– concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid. Jaarlijks beoordeelt het bestuur in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald. Driejaarlijks evalueert het bestuur het diversiteitsbeleid."

Het bestuur heeft, gelet op de kleine omvang van het bestuur en de visie omtrent het bestaansrecht van het pensioenfonds op de middellange termijn, besloten geen diversiteitsbeleid vast te stellen.

Deze uitleg omtrent het niet naleven van norm 66 geldt ook ten aanzien van de normen 67, 69, 70 en 71, die alle betrekking hebben op het onderwerp Diversiteit. Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt dat de huidige samenstelling van zowel het bestuur als het Verantwoordingsorgaan wel voldoet aan norm 68 inzake de leeftijdsverdeling. Dit is echter niet op een diversiteitsbeleid gestoeld.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2014	2	394	445	841
Mutaties door:				
Ingang pensioen	0	-25	32	7
Uitgaande waardeoverdrachten	0	-2	0	-2
Overlijden	0	-1	-15	-16
Afkoop	0	-2	-1	-3
Mutaties per saldo	0	-30	16	-14
Stand per 31 december 2015	2 ¹⁾	364	461	827

Specificatie pensioengerechtigden

	2015	2014
Ouderdompensioen	341	325
Nabestaandenpensioen	116	115
Wezenpensioen	4	5
Totaal	461	445

1) Waarvan 2 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

Beleggingsparagraaf

Algemene ontwikkelingen op het beleggingsbeleid

Lage economische groei

De wereldwijde economische groei bleef laag in 2015. Daarbij zagen we de eerste tekenen van afwijkend monetair beleid, waarbij de Amerikaanse centrale bank (Fed) voor het eerst sinds 2006 de rente verhoogde, terwijl de Europese centrale bank (ECB) haar stimuleringsbeleid voortzette. Tegelijkertijd nam de volatiliteit in de financiële markten toe. Dit is een trend waarvan we verwachten dat deze zich voortzet in het komende jaar. De economische groei in de Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk en de Eurozone bleef onder het niveau van voor de financiële crisis.

In opkomende landen groeide de economie harder dan in ontwikkelde landen, hoewel ook hier de groei in de belangrijkste landen vertraagde. China zag haar groei dalen tot onder de trend, ondanks pogingen van de beleidsmakers om de groei te stimuleren. Dit leidde tot nervositeit in de financiële markten.

Geopolitieke en economische spanningen in het Midden-Oosten, Brazilië en Griekenland waren een ander thema. En de olieprijs was een grote verliezer, waarvan de prijs fors daalde omdat de OPEC het aanbod onverminderd liet toenemen terwijl de vraag vanuit de opkomende landen afnam.

Een ander belangrijk thema was de sterke stijging van de Amerikaanse dollar ten opzichte van de Euro. Dit werd veroorzaakt door de hogere groei van de Amerikaanse economie, de verwachting dat de Fed de rente zou verhogen en het ruime monetaire beleid van de ECB.

De inflatie bleef zowel in de Verenigde Staten als de Eurozone achter bij de doelstellingen van de centrale banken. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door de lage olieprijs.

Monetair beleid

Het monetaire beleid had de grootste invloed op de prijzen in 2015. Het beleid was zeer ruim, hoewel de Fed in het vierde kwartaal de rente verhoogde. Daarmee week de Fed af van de andere centrale banken. In maart lanceerde de ECB haar opkoopprogramma en dit werd in december voor 6 maanden verlengd tot maart 2017. Daarnaast verlaagde de ECB de depositorente tot negatief. China en centrale banken in Zuid-Korea, India en Rusland, verlaagden de rente, terwijl in Japan de rente gelijk bleef.

Impact op de financiële markten

De lage economische groei in combinatie met een overaanbod van olie leidde tot een val in de olieprijs. Het ruime monetaire beleid in de Eurozone was goed voor aandelen, terwijl Amerikaanse aandelen over het hele jaar vlak bleven.

Binnen obligaties bleven high yield obligaties achter door zorgen over de dalende olieprijs. Verder zorgden de lage economische groei en inflatie in combinatie met ruim monetair beleid per saldo voor stijgende obligatieprijzen. Bedrijfswinsten waren robuust in Japan, stabiel in Europa en negatief in de VS door verliezen in de energiesector vanwege de lage olieprijs. Aandelen in ontwikkelde markten behaalden een positief rendement, maar verloren in opkomende markten. Dit kwam vooral door een afnemende economische groei, dalende energieprijzen en de negatieve invloed daarvan op bedrijfswinsten en zorgen over de stabiliteit van de betreffende economieën.

Aandelen

Ondanks een volatiel jaareinde eindigden de meeste aandelenindices positief. Europese aandelen presteerden met ruim 10% rendement het beste als gevolg van de monetaire stimuleringsmaatregelen en positieve macro-economische data, gevolgd door Japan. Amerikaanse aandelen noteerden slechts een plus van 1%, veroorzaakt door de sterke dollar en de effecten van een verwachte rentestijging. In de opkomende markten klapte de aandelenbeurs in Griekenland in elkaar vanwege de schuldencrisis.

Staatobligaties

De rente op obligaties in ontwikkelde landen steeg licht als reactie op de hogere volatiliteit, zwakte in de opkomende markten en het ruime stimuleringsbeleid van de ECB. In de Eurozone steeg de 10-jaars Duitse rente van 0,54% naar 0,63%. Ook de lange rente steeg. In de periferie bewogen de rentes in tegengestelde richting. De Spaanse rente steeg terwijl de Italiaanse rente daalde. Wereldwijd steeg de rente ook. In de VS steeg de 10-jaars rente van 2,2% naar 2,3% en in het VK van 1,7% naar 2,0%.

Grondstoffen

De tragere economische groei in China en het aanbodoverschot verklaarden de zwakte in de grondstoffenmarkt. De olieprijs daalde met 31%, waarbij ruwe olie eindigde op \$37 per vat. Landbouwproducten en zeldzame metalen daalden ook met 16% en 12%. De brede grondstoffenindex sloot per saldo 25% lager. De belangrijkste redenen hiervoor waren de lage economische groei, de groeivertraging in China, zorgen over deflatie en het overaanbod van olie.

Overige beleggingen

Het rendement op bedrijfsobligaties stagneerde op -0,5%, terwijl Amerikaanse high yield obligaties een min van -4,6% noteerden. Bedrijfsobligaties werden beïnvloed door specifieke risico's zoals Volkswagen en lage liquiditeit. De rentespreads in de VS, VK en Eurozone liepen op. De hogere rentespreads in Amerikaanse high yield obligaties liepen vooral op door zorgen over de impact van de lagere energieprijzen op energieproducenten. De rentespreads op Amerikaanse high yield obligaties steeg met 1,77% en 0,70% in Europa. Daarmee bleef het rendement op de Europese high yield obligaties rond het nulpunt. De rentespreads op obligaties van opkomende markten stegen ook maar minder. Obligaties uitgegeven in dollars noteerden een rendement van 1,2%.

Valuta

In de ontwikkelde landen, steeg de dollar met 10% ten opzichte van de euro, 6% ten opzichte van het pond sterling maar bleef vlak ten opzichte van de Japanse yen. Dit was grotendeels verklaarbaar door het verschil in monetair beleid. De scherpe daling van de olieprijs en de economische sancties droegen bij aan de daling van de Russische roebel met -30%.

Vooruitblik 2016

Voor het eerst sinds de financiële crisis zal het monetaire beleid niet leidend zijn. We verwachten een lage economische groei, met mogelijk een iets hogere groei in sommige regio's. Gezien de groeivertraging in China, de zwakte in de opkomende markten en de dalende olieprijs, zal de Amerikaanse economie een belangrijke rol moeten spelen in het stimuleren van de wereldwijde groei. Maar de Amerikaanse economie wordt uitgedaagd door een verkrappend monetair beleid en hoge waarderingen. In de Eurozone en Japan verwachten we groei, vooral als gevolg van het ruime monetaire beleid. De wereldwijde inflatie blijft laag en daarmee het monetaire beleid ruim.

Ons basisscenario blijft een lage economische groei en een lage inflatie en we verwachten verschillen in rendementen tussen de verschillende beleggingscategorieën. Voor 2016 verwachten we bescheiden rendementen en een hoge volatiliteit. Maar we verwachten ook dat de risicovollere beleggingen naar verloop van tijd een hoger rendement noteren dan defensieve categorieën zoals staatsobligaties van hoge kwaliteit.

Ontwikkelingen bij Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Op de beleggingen (exclusief swap overlay) werd over 2015 een resultaat behaald van 1,27% ten opzichte van de benchmark rendement van 0,81%.

Dit resultaat is exclusief de belegging in het Emerging Europe Convergence Fund II. Voor dit private equity fund laat zich moeilijk een benchmark voor de performance vaststellen gezien het specifieke karakter van de individuele investeringen in het fonds. Het resultaat over 2015 op de totale beleggingen inclusief de belegging in het Emerging Europe Convergence Fund II bedroeg 0,9%.

Het gehanteerde strategische beleggingsbeleid bestond uit 45,0% Europese staatsobligaties, 45,0% bedrijfsobligaties (gelijk verdeeld over een Europees en wereldwijd mandaat) en 10,0% aandelen (verdeeld in 3% opkomende markten en 7% ontwikkelde markten).

De doelstelling van de Europese staatsobligatie portefeuille samen met de bedrijfsobligatie portefeuilles en de swap overlay portefeuille, is het afdekken van een gedeelte van het renterisico van de verplichtingen van het pensioenfonds. Met deze constructie wordt 78% van het renterisico van de nominale verplichtingen afgedekt.

Ultimo 2015 was de beleggingsportefeuille op de volgende wijze verdeeld:

Aandelenportefeuille ontwikkelde markten:	7,4%
Aandelenportefeuille opkomende markten:	2,7%
Europese staatsobligaties:	41,0%
Europese bedrijfsobligaties:	24,2%
Global bedrijfsobligaties:	24,2%
Cash:	0,0%
Swap Overlay portefeuille:	0,5%

Totaal **100%**

Beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunie of cruciale onderdelen daarvan. Het wettelijk verbod geldt niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van clustermunie of of daarbij betrokken ondernemingen, minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen.

Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. heeft een eigen portefeuille staatsobligaties (welke niet onder het verbod vallen) en belegt de overige middelen in door derden beheerde beleggingsinstellingen. Op het beleggingsbeleid van deze beleggingsinstellingen heeft het bestuur geen directe invloed. Alhoewel het wettelijk verbod niet geldt voor deze beleggingsinstellingen is het bestuur hierover wel de dialoog aangegaan met de vermogensbeheerder en is in 2014 een van de aandelenfondsen omgezet naar een aandelenfonds dat expliciet niet belegt in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens.

Voor het overige heeft het pensioenfonds in het beleggingsbeleid geen beleid geformuleerd met betrekking tot de aspecten milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Risicomanagement

Inleiding

Het fonds wordt bij het beheer en de financiering van de pensioenverplichtingen geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Deze paragraaf gaat in op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het fonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Het hoofdstuk 'Risicoparagraaf' in de jaarrekening biedt zicht op de kwantificering van de risico's en de manier waarop de risico's zijn afgedekt.

Risicomanagementsysteem

Het bestuur draagt de verantwoordelijkheid voor de risico's, verbonden aan de uitvoering van de pensioenregeling. Het bestuur heeft in het kader van een eerdere risicoanalyse de belangrijkste risico's in kaart gebracht en vastgesteld welke beheersingsmaatregelen

er zijn getroffen in het kader van die risico's. Tevens is vastgesteld hoe hoog het netto risico, rekening houdend met de aanwezige beheersingsmaatregelen, wordt ingeschat. In het najaar van 2015 heeft het bestuur een werkgroep in het leven geroepen die een nieuwe, omvangrijkere integrale risicoanalyse zou voorbereiden. In maart 2016 zijn de resultaten van deze analyse in het bestuur besproken. Het bestuur verwacht deze risicoanalyse in de loop van het tweede kwartaal van 2016 af te ronden en vast te stellen. Tevens zal in dat kader een risicomanagementcyclus worden vastgesteld.

Bij het bepalen en wijzigen van het beleid, alsmede bij de belangrijkste besluiten die het bestuur neemt, vindt steeds een risicoafweging plaats. Deze afweging wordt in de vergaderverslagen vastgelegd en zo nodig met belanghebbenden gecommuniceerd. De hiervoor bedoelde werkwijze borgt het scheppen en in stand houden van een cultuur van risicobewustzijn.

Risicoprofiel

De doelstellingen van het pensioenfonds staan omschreven in de statuten en de actuariële en bedrijfstechnische nota. Daaruit afgeleid, streeft het bestuur ernaar dat de toegezegde pensioenaanspraken en -rechten, dankzij een prudent beheer, te allen tijde kunnen worden uitbetaald. Dit terwijl ook op financieel verantwoorde wijze, maar wel voorwaardelijk, indexaties kunnen worden verleend teneinde de koopkracht van de pensioenen te handhaven. Het risicomanagement richt zich derhalve op de financiële zekerheid van het aanvullende pensioen.

Dit impliceert dat het bestuur prioriteit geeft aan de beheersing van die risico's, die in eerste instantie een grote financiële impact op het fonds kunnen hebben. Deze risico's doen zich vooral voor op het terrein van het vermogensbeheer. Het pensioenbeheer vindt, vanwege de uitbesteding, plaats in de professionele en ervaren omgeving van de uitvoeringsorganisatie, hetgeen naar het oordeel van het bestuur borg staat voor voldoende beheersing van operationele risico's die qua omvang een minder groot effect hebben op de financiële positie van het fonds. Desalniettemin verlangt het bestuur ook van deze uitvoeringsorganisatie onder meer een jaarlijkse ISAE3402-rapportage waaruit de beheersing van de verschillende processen moet blijken.

Het beleid en de doelstellingen van het fonds worden periodiek door middel van een ALM-studie herijkt en daarnaast jaarlijks op hun haalbaarheid getoetst.

Hieronder worden de voornaamste risico's en onzekerheden behandeld:

Strategie

Het pensioenfonds voert een pensioenregeling uit die inmiddels beëindigd is en ondervindt geen directe gevolgen van een markt als het om de omvang van het deelnemersbestand gaat. Dat neemt niet weg dat het bestuur, dankzij een toenemende transparantie met betrekking tot de uitvoeringskosten en –in geval van uitbesteding– de (kwaliteit en het prijsniveau van) dienstverleningsproducten van andere aanbieders op het terrein van vermogensbeheer en pensioenadministratie, zich steeds rekenschap geeft van en verantwoording aflegt over het gevoerde beleid en de uitvoeringskosten.

Ook de maatschappelijke trend naar een effectievere en efficiëntere uitvoering dwingt het bestuur de ontwikkelingen inzake consolidatie en integratie nauwlettend te volgen.

De complexiteit van de pensioenwetgeving en frequentie waarmee wettelijke voorschriften worden gewijzigd, verlangen van het bestuur een nauwe samenwerking met de uitvoeringsorganisatie en controle wat betreft de administratieve aanpassingen en bijvoorbeeld daarmee verband houdende IT-risico's. Het bestuur is van oordeel dat het zijn verantwoordelijkheid voor de uitbestede werkzaamheden kan waarmaken, dankzij ISAE-verklaringen, periodieke rapportages, jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening en andere, contractueel vastgelegde middelen.

Duurzaamheid wordt door het bestuur van belang geacht, echter maatschappelijk verantwoord beleggen blijft steeds een zakelijke afweging tussen kosten en opbrengsten. Elders in dit bestuursverslag wordt hierop ingegaan.

Financiële verslaglegging

Hieronder vallen de risico's die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de interne en externe financiële verslaglegging. Het bestuur heeft met de uitvoeringsorganisatie en de vermogensbeheerder gedetailleerde werkafspraken gemaakt over de tijdige totstandkoming van het jaarverslag en de betrokkenheid daarbij van diverse partijen. De waarderingsmethoden en -grondslagen die voor de balansposten worden gehanteerd, zijn in de regel wettelijk voorgeschreven, liggen meestal voor meerdere jaren vast, zijn actuarieel betrouwbaar, worden op hun houdbaarheid getoetst –een en ander door de certificerende actuaris beoordeeld– en/of door DNB opgelegd.

De financiële administratie van het fonds wordt verzorgd door AZL. De pensioenuitvoerder laat haar 'in control statement' volledig auditen door een externe accountant. Op grond hiervan voldoet AZL tevens aan ISAE 3000.

Financiële risico's

Deze risico's worden in de jaarrekening beschreven en behandeld. Met name wordt ingegaan op de ontwikkelingen op de financiële markten (zakelijke waarden risico, valutarisico, actief beheer risico, matching risico, liquiditeits- en kasstroomrisico, kredietrisico), de renteontwikkeling en de ontwikkelingen met betrekking tot de levensverwachting (verzekeringstechnische risico's).

De gevolgen van de vergrijzing van het fonds worden jaar voor jaar opgevangen door aanpassingen aan de meest actuele gegevens van het Actuarieel Genootschap en het Centraal Bureau voor de Statistiek met betrekking tot de levensverwachting van mannen en vrouwen. DNB verlangt dat deze gegevens voor het einde van het jaar worden verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen.

De financiële positie van het fonds is niet alleen afhankelijk van de beleggingsresultaten, maar ook van de financiële en economische ontwikkelingen van de werkgever voor zover het fonds een beroep op de werkgever moet doen om een bijstorting te verrichten. Het bestuur kan op de financiële en economische ontwikkelingen van de werkgever geen directe invloed uitoefenen, maar wel door beheersing van de uitvoeringskosten bijdragen aan zo laag mogelijke pensioenkosten. Elders in dit jaarverslag wordt op de uitvoeringskosten nader ingegaan.

Hierna volgt een uiteenzetting rond de beheersing van de financiële risico's:

Matchingsrisico

Het matchingsrisico is het risico dat voortvloeit uit een mismatch tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen die kan worden veroorzaakt door een wijziging van de rente, ongelijke looptijden van de beleggingen en de verplichtingen, valutabewegingen, liquiditeitsissues en inflatie. De in 2012 uitgevoerde ALM-studie bevestigde het al eerder in het beleggingsbeleid ingebedde afdekkingsbeleid voor wat betreft de afdekking van het renterisico. Dat betekende dat het beleid om 70% van het renterisico ten opzichte van de nominale verplichtingen af te dekken werd voortgezet. Begin 2013 werd het strategische afdekkingspercentage met betrekking tot het renterisico verder verhoogd tot 78% van het renterisico ten opzichte van de nominale verplichtingen. In 2015 is dit strategisch afdekkingspercentage niet gewijzigd.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds is het solvabiliteitsrisico: het risico dat het fonds niet voldoende vermogen heeft om de pensioenverplichtingen na te komen.

De solvabiliteit wordt gemeten met algemeen geldende normen en met specifieke normen die de toezichthouder oplegt. Als de solvabiliteit van het fonds daalt, bestaat het risico dat een toeslagverlening over de aanspraken en ingegane pensioenen niet kan worden betaald. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën (die in het standaardmodel van de solvabiliteitstoets van DNB ook worden aangeduid met de hoofdletter S, gevolgd door een nummer):

- Renterisico (S1);
- Zakelijke waarden risico (S2);
- Valutarisico (S3);
- Grondstoffenrisico (S4);
- Kredietrisico (S5);
- Verzekeringstechnisch risico (S6);
- Liquiditeitsrisico (S7);
- Concentratierisico (S8);
- Inflatierisico (S9);
- Actief beheer risico S10).

Renterisico (S1)

Pensioenfondsen kennen doorgaans een langere looptijd voor hun verplichtingen dan voor hun bezittingen. Vanwege deze mismatch ondervindt een fonds renterisico. Immers bij een rentedaling zullen de verplichtingen sterker toenemen in waarde dan de bezittingen. Het standaardmodel van DNB bevat voorgeschreven rentescenario's (verschuiving actuele rentetermijnstructuur via voorgeschreven rentefactoren) om het vereist eigen vermogen voor dit risico te bepalen. De marktwaarde van de beleggingen in vastrentende waarden fluctueert als gevolg van veranderingen in de marktrente. Bij de bepaling van het beleggingsbeleid weegt het bestuur van het pensioenfonds zorgvuldig de voordelen (meer zekerheid) en nadelen (minder rendement) van afdekking van het renterisico af. Het beleid van het pensioenfonds is gericht op de afdekking van 78% van het renterisico ten opzichte van de nominale verplichtingen.

Zakelijke waarden risico (S2)

Een pensioenfonds dat in zakelijke waarden belegt, zoals bijvoorbeeld aandelen van ontwikkelde en opkomende markten of onroerend goed, loopt risico door de koersveranderingen van die beleggingssoorten. Pensioenfonds Henkel heeft als beleid dat strategisch 10% van de portefeuille in zakelijke waarden wordt belegt en 90% in vastrentende waarden. Door deze defensieve manier van beleggen, acht het fonds het zakelijke waarden risico acceptabel. De beleggingen in zakelijke waarden, die geheel via beleggingsfondsen worden ingevuld, bestaan voor het grootste deel uit aandelen, zowel in de ontwikkelde als opkomende landen. Daarnaast wordt nog een klein en aflopend deel van het vermogen in 'private equity' belegt. Deze belegging wordt gevormd door een (aflopend) belang in het 'private equity' fonds ABN AMRO Converging Europe Investments SCA, SICAR. Deze beleggingsvennootschap belegt in niet-beursgenoteerde vennootschappen in Oost-Europa. De vennootschap staat onder toezicht van de Luxemburgse financiële autoriteit CSSF.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor een pensioenfonds omdat de pensioenverplichtingen in euro luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Dit risico ontstaat zowel bij directe beleggingen in een vreemde valuta, als voor beleggingen in beleggingsfondsen die buiten de eurozone beleggen dan wel gewaardeerd zijn in een vreemde valuta.

Vanwege de geringe omvang van de in vreemde valuta luidende beleggingen in aandelen en 'private equity' wordt het valutarisico van deze posities niet afgedekt. Wel staat het bestuur toe dat de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt, het valutarisico afdekken.

Grondstoffenrisico (S4)

Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het pensioenfonds belegt zelf niet in grondstoffen en hoeft daarom geen rekening te houden met een solvabiliteitsopslag uit hoofde van grondstoffenrisico.

Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico wordt ook wel aangeduid als debiteurenrisico. Het kredietrisico toont het effect van de kredietwaardigheid van een partij waarin het fonds belegt. Met name door beleggers gemaakte inschatting van de waarschijnlijkheid van het tijdig voldoen van rente- en aflossingsverplichtingen door de debiteur is hierbij bepalend. Hoe groot het kredietrisico is, blijkt uit de zogeheten creditspread. Deze spread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid, risicovrij, door het fonds wordt ontvangen. Een andere indicator van kredietrisico is de 'credit rating' die kredietbeoordelaars aan landen en bedrijven toekennen. Naarmate de credit rating lager is, is de rentevergoeding die een belegger verlangt hoger. Dit vloeit voort uit het hoger ingeschatte risico.

Voor wat betreft de feitelijke situatie van de verdeling naar ratingcategorie per 31 december 2015 wordt verwezen naar de toelichting op de jaarrekening.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Het fonds staat bloot aan verzekeringstechnische risico's. In principe is dit alleen het financiële risico door sterfte. De feitelijke sterfte van deelnemers is hoger of lager dan verwacht en de gemiddelde levensduur van deelnemers is lager dan of overtreft de verwachtingen. De sterftetrend wordt meegenomen bij de bepaling van de voorziening voor risico fonds.

Het verzekeringstechnisch risico omvat ook het risico van negatief resultaat op de actuariële grondslagen waarmee de pensioenpremie en de technische voorziening worden bepaald. De belangrijkste actuariële risico's voor Pensioenfonds Henkel zijn het langlevensrisico en het overlijdensrisico.

Pensioenfonds Henkel houdt rekening met de sterftekansen en de levensverwachting van het deelnemersbestand door het gebruik van de overlevingstafels van het Actuarieel Genootschap. Op de sterftekansen die ten grondslag liggen aan de overlevingstafels worden fondsspecifieke correctiefactoren toegepast. Het bestuur zal van jaar tot jaar het gebruik van de overlevingstafels monitoren. De overlevingstafels zijn voor het laatst eind 2014 aangepast.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds onvoldoende liquide middelen heeft om betalingen, waaronder de pensioenuitkeringen, te verrichten. Dit risico zou kunnen optreden als beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Het pensioenfonds kende per saldo op jaarbasis al een netto uitstroom van middelen omdat de pensioenuitkeringen groter zijn dan de reguliere premie-inkomsten. Sinds augustus 2012 ontvangt het fonds helemaal geen reguliere premie-inkomsten meer. Het liquiditeitsrisico wordt vooralsnog echter beperkt geacht doordat de beleggingen van het pensioenfonds over het algemeen zeer liquide zijn en op korte termijn verkocht kunnen worden (behoudens de 'private equity' belegging). Het liquiditeitsrisico wordt ook beperkt door de invulling van het cashmanagement. De administrateur ziet toe op een juiste afstemming van de inkomende en uitgaande kasstromen van het fonds. Daarnaast loopt het fonds een liquiditeitsrisico uit hoofde van openstaande derivatenposities.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ten behoeve van hun risicomanagement dienen pensioenfonds rekening te houden met concentratierisico, wat kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. De concentratie van risico's bevindt zich voornamelijk in een aantal belangen in Europese staatsobligaties met hoge kredietwaardigheid, die worden aangehouden met het doel van een beperking van het renterisico van de pensioenverplichtingen.

Inflatierisico (S9)

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk toeslagenbeleid en communiceert dit beleid, conform wettelijke voorgeschreven formuleringen, naar alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Aangetoond is dat het toeslagenbeleid consequent wordt uitgevoerd. Het pensioenfonds gebruikt geen direct aan inflatie gerelateerde instrumenten om dit risico af te dekken.

Actief beheer risico (S10)

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Volgens het standaardmodel dient in beginsel alleen een buffer voor actief beheer risico becijferd te worden voor aandelen indien de tracking error van de aandelenbeleggingen groter dan 1% is. De tracking error meet in hoeverre de aandelenmanager zich actief positioneert ten opzichte van de gekozen benchmark. Bij de berekening van het actief beheer risico dient eveneens rekening gehouden te worden met de total expense ratio (T.E.R) van de aandelenbeleggingen.

Het grootste deel van het in aandelen belegd vermogen van het pensioenfonds wordt belegd in een passief beheerd aandelenfonds waarvan de tracking error ten opzichte van de index nagenoeg 0 bedraagt.

Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen van de hiervoor beschreven risico's zijn opgenomen in de 'risicoparagraaf' in de jaarrekening.

Sponsorrisico

Het pensioenfonds heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds. Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor het pensioenfonds, de zogenaamde sponsorrisico's. Voorbeelden van sponsorrisico's zijn onder meer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstremming tussen het pensioenfonds en de sponsor. Met de beëindiging van de pensioenregeling per 1 augustus 2012 zijn de reguliere premie-inkomsten per die datum gestopt. Het sponsorrisico beperkt zich sindsdien tot het faillissementsrisico, dan wel een betalingsonmacht van de werkgever, indien het pensioenfonds op dat moment krachtens de geldende uitvoeringsovereenkomst een beroep op een bijstorting zou willen doen om een verlaging van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten te voorkomen.

Operationele risico's en overige niet-financiële risico's

Operationele risico's

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele administratieve uitvoering geschiedt door AZL N.V. Het vermogensbeheer geschiedt door BlackRock, de beleggingsadministratie wordt gevoerd door NN IP. Al deze partijen rapporteren over de beheersing van de risico's in de vorm van een ISAE3402-rapportage. Daarnaast heeft AZL N.V. een ISAE3000-rapportage. Door het overleggen van deze verklaringen tonen de genoemde partijen aan het pensioenfonds én aan de accountant van het pensioenfonds aan, dat de uitvoering 'in control' is. Met het overleggen van de ISAE3402-rapportage en de ISAE3000-rapportage komt het pensioenfonds tevens tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie. Het bestuur heeft de genoemde rapportages zorgvuldig bestudeerd en bevestigd gezien dat de risico's beperkt zijn.

Uitbesteding en de risico's die hiermee samenhangen

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks

zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen en dergelijke. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V., BlackRock en/of NN IP.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het pensioenfonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het pensioenfonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de Pensioenwet bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie- en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie. Deze SLA's worden regelmatig in het bestuur besproken.

Omgevingsrisico en wet- en regelgeving

Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen. Pensioenfonds Henkel verstaat onder het omgevingsrisico de verwachtingen en eisen van de toezichhouders, DNB en AFM, maar ook wijzigingen in Nederlandse en Europese wet- en regelgeving. Het fonds ziet geen mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de totstandkoming van wet- en regelgeving. Het fonds voert de pensioenregeling wel uit conform wet- en regelgeving. De praktijk van de afgelopen decennia heeft aangetoond dat het risico gering is dat het pensioenfonds de wet- en regelgeving overtreedt dan wel nalatig is in de nakoming hiervan. Dit mede dankzij de juridische ondersteuning van externe adviseurs, de toetsingen door de compliance officer, de rol van de certificerend actuaaris en accountant, alsmede de periodieke toetsing door DNB en AFM.

IT-risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfonds. Omdat het merendeel van de fondsen de IT heeft uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico geworden. Dit geldt ook voor pensioenfonds Henkel.

Het bestuur van het fonds heeft kennis genomen van de ISAE3402 en rapportages van de partijen waaraan IT-werkzaamheden zijn uitbesteed en geen grote onvolkomenheden hierbij aangetroffen. In 2015 heeft DNB onderzoek verricht naar de beveiliging van de IT-systemen die ook de uitvoeringsorganisatie voor het fonds in gebruik heeft. Uit het onderzoek is gebleken dat de uitvoeringsorganisatie aan alle eisen voldoet, ook de aangescherpte, die DNB per 1 juni 2015 heeft ingevoerd.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico voor het pensioenfonds door niet-integere, onethische gedragingen van de organisatie en van medewerkers. Dit risico wordt beperkt met gedragscodes en organisatie van de processen.

Pensioenfonds Henkel heeft een gedragscode, alsmede een incidenten- en klokkenluidersregeling. Deze zijn wettelijk verplicht en DNB ziet actief toe op de naleving hiervan. De compliance officer heeft de naleving van de gedragscode gecontroleerd en geen bijzonderheden geconstateerd.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het pensioenfonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als pensioenfondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het pensioenfonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het pensioenfonds heeft ingehuurd.

Voor bovengenoemde risico's heeft het pensioenfonds de navolgende maatregelen genomen:

1. Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsorganisatie en adviserend actuaaris aangesteld. Deze toetsen bij wetwijzigingen de fondsstukken en stellen waar nodig wijzigingen voor aan het bestuur.
2. Er is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.
3. Het pensioenfonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.

4. Met alle toeleveranciers zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de ander partij.

De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief, maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geeft wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

Jaarlijks vinden er controles plaats door actuaire en accountant op de uitvoering door het fonds. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd.

In het algemeen draagt het bestuur er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Een en ander is vastgelegd in het geschiktheidsplan van het pensioenfonds.

Beheersing van de risico's

De overeenkomst tot dienstverlening bevat een omschrijving van de taken en bevoegdheden van AZL. De administratie van het fonds omvat de (pensioen)aanpakadministratie, de deelnemersadministratie, de uitkeringenadministratie en de financiële administratie. Ieder kwartaal rapporteert de administrateur aan het bestuur over de voortgang van de administratieve uitvoering. Knelpunten, klachten en voorstellen tot afhandeling daarvan vormen onderdeel van deze rapportage.

Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee aan kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, is AZL N.V. gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISAE3402. AZL heeft ook over 2015 een ISAE3402-rapport aan het bestuur beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft het management van AZL door middel van een ISAE3000-rapportage een verklaring afgegeven ten aanzien van processen en procedures die geen onderdeel uitmaken van de ISAE3402-rapportage.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan voorts worden opgemerkt dat het bestuur periodiek overleg heeft gevoerd met AZL N.V. over de dienstverlening inclusief het service level agreement. In 2011 is de overeenkomst alsmede het bijbehorende service level agreement voor het laatst integraal geactualiseerd. In 2012 is een addendum overeengekomen voor wat betreft de dienstverlening inzake actuariële advisering, en in 2013 zijn nadere afspraken gemaakt met betrekking tot de dienstverlening en de opzegtermijn in geval van liquidatie van het pensioenfonds.

Pensioenfonds Henkel heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan BlackRock. Met deze partij is een vermogensbeheerovereenkomst gesloten, waarin de beleggingsrestricties zijn uitgewerkt. Deze overeenkomst is medio 2014 integraal geactualiseerd en in 2015 zijn enkele onderdelen gewijzigd. De vermogensbeheerder bewaakt middels haar risicomanagementsysteem de beleggingsportefeuille zodat deze steeds voldoet aan bedoelde restricties. Afwijkingen dienen te worden gemeld, gevolgd door correcties dan wel akkoordbevinding van het bestuur met deze afwijkingen. BlackRock verstrekte over de periode oktober 2014 tot en met september 2015 een ISAE3402-rapport, met een aanvullende verklaring over het vierde kwartaal van 2015.

Het bestuur toetst op basis van de rapportages van de vermogensbeheerder of voldaan wordt aan de overeengekomen beleggingsrestricties. Het bestuur bewaakt tevens het voldoen aan wet- en regelgeving. Het bestuur ontvangt maandelijks beleggingsrapportages van de vermogensbeheerder, zodat er continue inzicht bestaat in de handelingen, risico's in bijvoorbeeld landen en valuta's en status van de beleggingen.

Het bestuur streeft naar een zodanige invulling van zijn beleid dat jaarlijks wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van de financiële positie.

Om dit te bewerkstelligen beschikt het bestuur over de volgende sturingsmiddelen:

- de hoogte van de toekomstige toeslagverlening;
- het beleggingsbeleid.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het pensioenfonds wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige financiële positie, alsmede de financiële positie van het pensioenfonds in de toekomst, een rol.

Toekomstparagraaf

Het bestuur van het pensioenfonds onderhoudt op regelmatige basis contact met Henkel Nederland omtrent de toekomst van het fonds en de verschillende opties. Tot aan het moment van een eventueel besluit tot liquidatie blijft het bestuur er uiteraard onverminderd voor zorgen dat wordt voldaan aan alle verplichtingen en de noodzakelijke aanpassingen uit hoofde van veranderingen in wet- en regelgeving. Dit betekent onder meer dat er in de loop van dit jaar een website zal worden geïntroduceerd. Ook op andere vlakken zal de gefaseerde invoering van de Wet pensioencommunicatie nog bestuurlijke inspanningen vereisen. Verder zal er een nieuwe haalbaarheidstoets moeten worden uitgevoerd en zal het bestuur nog nadrukkelijk stilstaan bij de structurele inbedding van een risicomanagementcyclus.

Actuariële samenvatting

Financiële positie

De dekkingsgraad van het fonds daalde van 110,2% ultimo 2014 naar 108,4% ultimo 2015. De beleidsdekkingsgraad van het fonds daalde van 111,1% ultimo 2014 naar 107,8% ultimo 2015. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 111,8%. Hierdoor is er sprake van een reservetekort. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

Er vindt geen nieuwe opbouw meer plaats in het fonds en het fonds is dus gesloten.

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,0% ultimo 2015.

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2015 bedraagt de vereiste dekkingsgraad 111,9% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 111,8% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 107,8% getoetst aan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille, ter hoogte van 111,8%.

Herstelplan

Het fonds kwam ultimo het 1e kwartaal 2015 in een tekort en heeft een herstelplan ingediend bij DNB waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van twee jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2015 een beleidsdekkingsgraad van 109,0%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 107,8% lager is. Het fonds heeft in het 1e kwartaal van 2016 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Analyse van het resultaat

De daling van de dekkinggraad van 1,8%-punt in 2015 volgt tevens uit het negatieve resultaat van 1.686 in het boekjaar. In 2014 was er een positief resultaat van 3.830. De invloed van het resultaat op de dekkinggraad is weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak, waarbij alle procentuele resultaten zijn uitgedrukt in de financiële positie primo boekjaar. De component "andere oorzaken" is de saldopost. Het resultaat op premie wordt in 2015 veroorzaakt door een bijstorting van de werkgever. Het effect van het vervallen van de 3-maandsmiddeling voor de gehanteerde rente en de wijziging van de gehanteerde UFR-methodiek zijn in de grafiek verantwoord onder "beleggingsopbrengsten".

	2015	2014
Actuariële analyse van het saldo		
Wijziging rentetermijnstructuur	-4.383	-14.494
Beleggingsopbrengsten	446	19.467
Premies en koopsommen	1.700	4.345
Waardeoverdrachten	7	-1
Uitkeringen	19	16
Sterfte	472	-85
Arbeidsongeschiktheid	0	0
Overige verzekeringstechnische grondslagen	11	-4
Toeslagverlening	0	0
Verzwarend actuariële grondslagen	0	0
Overige mutaties technische voorzieningen	42	-5.414 ¹⁾
Totaal jaarresultaat	-1.686	3.830

1) Deze post bestaat uit:
– Wijziging overlevingstafel: 301;
– Verhoging kostenvoorziening: -5.705;
– Overige mutaties: -10.

Kostendeckende premie

Het fonds is per 1 augustus 2012 gesloten voor nieuwe opbouw. Er is geen sprake meer van reguliere premiebetaling. Er heeft in 2015 een bijstorting door de werkgever plaatsgevonden ter hoogte van € 1,7 miljoen.

Certificerend actuaaris

Het pensioenfonds heeft voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Artikel 128 is, omdat sprake is van een gesloten fonds, niet van toepassing.

Nieuwegein, 9 juni 2016

Het Bestuur

A.M.J. de Bekker

A. Benschop

D. Wetzold

E. de Boer

H.M.E. Janssen

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening over 2015 alsmede de beoordelingen van de accountant en de actuaris. Tevens heeft het VO het rapport van de Visitatiecommissie over 2015 beoordeeld.

Het VO heeft in 2015 drie keer met het bestuur vergaderd.

Daarbij zijn aan de orde geweest:

- De uitkomsten van de haalbaarheidstoets
- De financiële positie van het pensioenfonds, inclusief het herstelplan
- De communicatie met de deelnemers
- De zelfevaluatie van het bestuur
- Het jaarverslag van het pensioenfonds

Het VO is positief over het functioneren van het bestuur. In het bijzonder gaat het hier om het proactieve beleid inzake de financiële positie van het fonds in het kader van de bijstortingsverplichting van de werkgever. Dit heeft ertoe geleid dat tijdig een bijstorting heeft plaatsgevonden. Een andere positieve ontwikkeling is dat het bestuur erin is geslaagd de in 2015 ontstane vacatures in het bestuur op een adequate wijze in te vullen, ondanks de bijzondere positie van dit kleine en gesloten fonds.

In de komende jaren zal de continuïteit van dit fonds centraal blijven staan. De continuïteit wordt mede ondersteund door de financiële bijdragen van de werkgever. Het bestuur ziet er, naar het oordeel van het VO, scherp op toe dat, ondanks deze belangrijke relatie met de sponsor, zijn eigen onafhankelijke positie niet in gevaar komt. De versterking van het bestuur geeft het VO het vertrouwen dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn.

Nieuwegein, 6 juni 2016

E. Dijkshoorn

W.F.E. Klaassen

C.G. Knibbe

Reactie van het bestuur op het oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor de constructieve samenwerking alsmede het in het oordeel verwoorde vertrouwen ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid.

Het bestuur onderschrijft het belang van een onafhankelijke positie om de belangen van de deelnemers op een juiste manier te behartigen en zal die onafhankelijkheid ook in de toekomst zekerstellen.

Verslag van de Visitatiecommissie

Samenvatting van de bevindingen van de Visitatiecommissie

De visitatiecommissie heeft voor de visitatie 2015 een aantal onderwerpen nader beschouwd. De belangrijkste onderwerpen die de visitatiecommissie over 2015 (en 2016 tot mei) heeft beoordeeld zijn:

1. Bestuurlijke samenstelling, functioneren van bestuur
2. Relatie met werkgever, houdbaarheid van de garantie
3. Opvolging aanbeveling uit het visitatierapport over 2014
4. Implementatie van het nFTK, inclusief de risicohouding
5. Integraal risicomangement
6. Communicatie met deelnemers en implementatie van de Wet pensioencommunicatie
7. Beheersing beleggingsproces van strategie tot en met uitvoering en monitoring

Waarbij eveneens de reguliere onderwerpen aan bod komen:

- de beleids- en bestuursprocedures en – processen
- het systeem van checks en balances binnen het fonds
- de wijze waarop de uitvoeringsovereenkomst wordt beheerd
- hoe het bestuur omgaat met de risico's op langer termijn

In het volledige rapport worden per onderwerp de bevindingen van de visitatiecommissie beschreven.

Vooropgesteld wordt dat de visitatiecommissie van mening is dat Pensioenfonds Henkel een professioneel geleid pensioenfonds is waarbij het bestuur zijn taak serieus en verantwoordelijk vervult. Desalniettemin heeft de visitatiecommissie een aantal bevindingen en adviezen die hieronder samengevat worden weergegeven.

De visitatiecommissie heeft een zeer positieve indruk van het functioneren van het bestuur. Ondanks de bijzondere situatie (een gesloten fonds met een garantie van de werkgever om tekorten aan te zuiveren) neemt het bestuur haar taak uiterst serieus. Het bestuur bestaat uit ervaren bestuursleden met ruime ervaring in de pensioensector.

De relatie met de werkgever is goed. Het bestuur van het pensioenfonds en de werkgever zijn van mening dat de belangen gelijk gericht zijn. De werkgever heeft zich verplicht om eventuele kortingen in de toekomst te voorkomen door het bijstorten van extra middelen. Deze afspraken zijn door het pensioenfonds en de werkgever in de loop der tijd in verschillende documenten vastgelegd.

- De visitatiecommissie beveelt aan om alle afspraken tussen het pensioenfonds en werkgever vast te leggen in één document. Hiermee wordt ook duidelijker welke voorwaarden er eventueel verbonden zijn aan deze garantie.

In 2015 is het nieuwe FTK van kracht geworden. Dit heeft voor veel werk gezorgd bij pensioenfondsen. Het bestuur heeft de implementatie van het FTK goed opgepakt en uitgevoerd. Beoordeling van dit proces leidt voor de visitatiecommissie tot de bevindingen dat:

- het bestuur alsnog een steviger en gespecificeerde onderbouwing moet vragen voor de hoogte van de begrote kosten die nodig zijn tot aan de liquidatie en de kosten die verband houden met de liquidatie zelf.

- de risicohouding thans geformuleerd is aan de hand van grenzen aan gewenste uitkomsten. In overleg met de stakeholders van het fonds dient de risicohouding ook geformuleerd te worden in termen van beleid.
- het bestuur bij het nemen van beleidsbeslissingen een gevoeligheidsanalyse (laat) uitvoeren waarin het risico van afwijkingen duidelijk is weergegeven.

Mede naar aanleiding van de visitatie over 2014 heeft het bestuur een start gemaakt met het ontwikkelen van het integrale risicomangementbeleid. Recent is door het bestuur het plan hiervoor goedgekeurd.

- De visitatiecommissie beveelt aan dit integrale risicomangement beleid binnen de gehele eigen organisatie en de ondersteunende uitvoerende organisaties breed uit te dragen en te zorgen voor de juiste rapportages en monitoring.

Het bestuur heeft inmiddels voldoende aandacht voor het communicatiedossier en de visitatiecommissie beveelt aan:

- de uitvoeringsorganisatie een toets te laten doen op de huidige communicatie om vast te stellen dat deze voldoet aan de wettelijke eisen.
- het communicatiebeleid aan de huidige stand van zaken aan te passen en vast te leggen in een adequaat communicatieplan en daarbij tevens opvolging te geven aan de vragen en verzoeken uit de deelnemersvergadering.

Het strategisch en operationeel beleggingsproces is door de visitatiecommissie beoordeeld. Het fonds heeft een simpele beleggingsstrategie die goed past bij het karakter van het fonds. In het bestuur is voldoende kennis aanwezig om dit proces voldoende te beoordelen en te bewaken. De visitatiecommissie heeft naar aanleiding van de beoordeling wel de volgende aanbevelingen:

- Beschrijf het strategisch beleggingsproces opnieuw. Dit begint bij de vaststelling van de Investment Beliefs van het fonds, de vertaling naar de Strategische Asset Allocatie en de samenstelling van de beleggingsportefeuille (inclusief de vaststelling van de beleggingsrichtlijnen en –restricties). Daarbij adviseert de visitatiecommissie om minimaal eens per drie jaar middels een ALM studie te herijken of het Strategisch Beleggingsbeleid nog past bij de risicohouding en uitgangspunten van het fonds.
- Maak transparant op welke wijze door Henkel in Duitsland de operationele processen van de externe vermogensbeheerder worden gemonitord, zodanig dat het bestuur kan beoordelen of zij voldoende in control is op deze uitbestede processen.

De visitatiecommissie wil alle betrokkenen hartelijk danken voor de plezierige samenwerking bij de uitvoering van haar taak. Er zijn goede gesprekken geweest die de visitatiecommissie hebben gesterkt in het oordeel dat het fonds op een professionele wijze wordt bestuurd.

De Visitatiecommissie

Piet Molenaar (voorzitter)

Jacqueline Verhulst

Peter van Eekelen

Reactie van het bestuur op de bevindingen van de Visitatiecommissie

Het bestuur spreekt hierbij zijn dankzegging uit aan de Visitatiecommissie voor de constructieve samenwerking gedurende het visitatieproces. De aanbevelingen die de Visitatiecommissie in haar verslag aan het bestuur doet zijn in het algemeen zeer relevant en bieden het bestuur goede aanknopingspunten. Het bestuur zal op adequate wijze hieraan een vervolg geven.

Sommige aanbevelingen heeft het bestuur al onderkend en hierop zijn in 2016 al vervolgstappen gezet. Zo is al een externe deskundige op het gebied van pensioenrecht doende de bestaande overeenkomsten met de werkgever opnieuw onder de loep te nemen met het doel te komen tot een nieuw document waarbij er géén afbreuk mag plaatsvinden aan de hardheid van garanties zoals ze momenteel zijn vastgelegd. Ook de vervolgstappen rondom het integrale risicomanagement beleid en het communicatiebeleid zijn al voor een deel in uitvoering.

De aanbevelingen rondom het strategische en operationele beleggingsbeleid geven het bestuur prima handvaten om mee van start te gaan. Gezien de complexiteit en de zorgvuldigheid waarmee dit dient te gebeuren verwacht het bestuur in het verdere verloop van 2016 wel aan de slag te kunnen, maar zal een adequate afronding naar verwachting pas in 2017 liggen.

Het bestuur zal zekerstellen dat er een adequate monitoring zal plaatsvinden op de aanbevelingen.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2015	2014
Beleggingen [1]		
Zakelijke waarden	10.934	10.678
Vastrentende waarden	92.745	91.210
Overige beleggingen	1.567	834
Derivaten	2.261	3.361
	107.507	106.083
Vorderingen en overlopende activa [2]	2.539	5.359
Liquide middelen [3]	171	100
Totaal activa	110.217	111.542

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2015	2014
Stichtingskapitaal en reserves [4]	8.343	10.029
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	98.819	98.198
Overige technische voorzieningen [6]	91	80
	98.910	98.278
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming [7]	19	116
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [8]	0	0
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	2.945	3.119
Totaal passiva	110.217	111.542

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2015	2014
Beleggingsopbrengsten [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	1.503	2.592
Indirecte beleggingsopbrengsten	-906	17.198
Kosten van vermogensbeheer	0	0
	597	19.790
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [11]	1.700	4.368
Saldo van overdrachten van rechten [12]	-24	-20
Pensioenuitkeringen [13]	-3.343	-3.363
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [14]		
Pensioenopbouw	0	-23
Rentetoevoeging	-150	-301
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.361	3.379
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	67	68
Wijzigen marktrente	-4.383	-14.494
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	31	19
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	440	-99
Wijziging van actuariële grondslagen en/of methodieken	13	-5.430
	-621	-16.881
Mutatie voorziening langdurig zieken [15]	0	32
Mutatie voorziening niet opgevraagde pensioenen [16]	-11	-6
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming [17]	83	-22

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2015	2014
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [18]	0	2
Herverzekering [19]	0	2
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [20]	-67	-68
Overige baten en lasten [21]	0	-4
Saldo van baten en lasten	-1.686	3.830
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	-1.686	3.830

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2015	2014
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	4.350	8
Uitkeringen uit herverzekering	2	0
	4.352	8
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-3.345	-3.363
Overgedragen pensioenverplichtingen	-37	-20
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	11	-84
Overige	8	-20
	-3.363	-3.487
Totaal pensioenactiviteiten	989	-3.479
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	1.638	2.701
Verkopen en aflossingen beleggingen	14.795	15.810
	16.433	18.511
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-17.415	-14.964
Kosten van vermogensbeheer	64	-30
	-17.351	-14.994
Totaal beleggingsactiviteiten	-918	3.517
Mutatie liquide middelen	71	38
Saldo liquide middelen 1 januari	100	62
Saldo liquide middelen 31 december	171	100

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Voor vergelijkingsdoeleinden is de presentatie van de vergelijkende cijfers op enkele plaatsen aangepast. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of het resultaat van afgelopen jaar.

Belangrijke ontwikkelingen

Op 8 juni 2012 heeft het bestuur een opzeggingsbrief van de werkgever Henkel Nederland B.V. ontvangen, waarin deze aangeeft de bestaande uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds per 1 augustus 2012 op te zeggen. De opzegging houdt verband met de keuze van de werkgever om een nieuwe, uniforme pensioenregeling aan de werknemers aan te bieden die zal worden uitgevoerd door een verzekeraar. Henkel Nederland B.V. beoogt hiermee de veelheid aan regelingen binnen Nederland terug te brengen.

Door Henkel Nederland B.V. is een aantal toezeggingen gedaan, onder andere inzake de voorlopige instandhouding van het pensioenfonds. De jaarrekening 2015 is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt omtrent haar eigen schattingen en veronderstellingen en die van de partijen aan wie middels overeenkomst werkzaamheden zijn uitbesteed, die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Schattingwijziging

In 2015 is de Ultimate Forward Rate (UFR) als onderdeel van de DNB rentetermijnstructuur, wat een aanvaardbare actuele rentetermijnstructuur is, gedaald van 4,2% naar 3,3%. Tevens heeft er een wijziging in de rentetermijnstructuur plaatsgevonden alsmede het vervallen van de 3-maandsmiddeling. Deze wijzigingen kwalificeren zich als een schattingswijziging. Het effect op de dekkingsgraad kan als volgt worden gekwantificeerd:

- Effect vervallen 3-maandsmiddeling -3,9%.
- Wijziging UFR-methodiek: -1,8%.
- Wijziging rentetermijnstructuur: +1,0%.

Vanaf 1 januari 2015 is het zogenaamde nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) van toepassing. Met de nieuwe regelgeving beoogt de wetgever het Nederlandse pensioenstelsel minder gevoelig voor dagkoersen, en daarmee stabiel, te maken.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Waardering

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op reële waarde. Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Aandelen, indirecte vastgoedbeleggingsfondsen en overige beleggingen

De beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet beursgenoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Vastrentende waarden

De beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet beursgenoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters, zijnde de risicovrije rente op basis van de EONIA-curve. In het verleden gold als disconteringsvoet de EURIBOR-curve. RJ610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven. In de hierboven genoemde beleggingen zijn ook de beleggingen opgenomen m.b.t. de spaarsaldi van de vroegpensioengarantieregeling en het individuele pensioensparen. Aan deze spaarsaldi wordt het fondsrendement toegevoegd. Genoemde beleggingen voor risico van resp. werkgever en deelnemers zijn opgenomen in de totale beleggingen van het pensioenfonds omdat het technisch niet mogelijk is om deze beleggingen te splitsen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als kapitaalcontracten worden gewaardeerd voor de waarde van het verzekerde risico op basis van de grondslagen van het contract. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Algemene reserve

Aan de algemene reserve wordt het saldo van baten en lasten toegevoegd c.q. onttrokken.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De pensioenverplichtingen zijn gesteld op de contante waarde van kasstromen behorende bij de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. De rentetoevoeging is gelijk aan de 1-jaars rente voor de technische voorzieningen voor risico fonds. Voor 2015 is deze gelijk aan 0,159%.

Rentevoet

Conform de rentetermijnstructuur per 31 december 2015 zoals gepubliceerd door DNB (inclusief UFR, gebaseerd op het driemaands-gemiddelde).

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2014 met startjaar 2016. Deze tafels worden toegepast rekening houdend met ervaringssterfte, waarbij vanaf 2012 de ervaringssterfte 'Hoog-Midden' is gehanteerd.

Gezinssamenstelling

Alle mannelijke verzekerden zijn gehuwd verondersteld met een drie jaar jongere vrouw. Alle vrouwelijke verzekerden zijn gehuwd verondersteld en wel met een drie jaar oudere man. De veronderstelde gehuwdheidsfrequentie neemt na de pensioenleeftijd af volgens de relevante sterftetafels van de partner. De overschatting van de lasten, veroorzaakt door bovengenoemde onderstelling, laat toe een reservering achterwege te laten voor de verplichtingen voortvloeiende uit toekomstige wezenpensioenen. Voor de gepensioneerden wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.

Uitbetalingswijze

De betaling wordt verondersteld continu te geschieden.

Kosten

Vanaf ultimo 2014 is de kostenvoorziening niet langer een percentage (2%) van de nettovoorziening, maar vastgesteld als een vast bedrag. Ultimo 2015 bedraagt de kostenvoorziening 7.518. Hierbij dient te worden opgemerkt dat bij de bepaling van het verloop van de voorziening nog altijd rekening wordt gehouden met een opslag van 2%; het aanwezige restant wordt separaat als 'Verhoging kostenvoorziening' gepresenteerd.

Overige technische voorziening

Voorziening langdurig zieken

Indien deelnemers langer dan twee jaar ziek zijn kunnen ze arbeidsongeschikt verklaard worden. Bij de bepaling van de voorziening voor langdurig zieken wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard.

Voorziening niet opgevraagde pensioenen

Vanaf boekjaar 2013 houdt Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. een voorziening aan voor de gemiste uitkeringen van de niet opgevraagde pensioenen. Het gaat om pensioen voor deelnemers die zich niet hebben gemeld (en die ook niet konden worden getraceerd). Deze voorziening wordt vastgesteld door rekening te houden met de sterftetekans vanaf het moment van ingang pensioen op basis van de bij het fonds gehanteerde sterftegrondslagen.

Voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers

Het spaarsaldo individueel pensioensparen (IPS) betreft het spaarsaldo van deelnemers die gebruik maken van het individuele pensioensparen zoals omschreven in artikel 17a van het pensioenreglement. Het spaarsaldo kan toenemen door individuele stortingen en afnemen als gevolg van uitgaande waardeoverdracht of pensionering van de desbetreffende deelnemer. Bij pensionering en einde deelnemerschap zal het aanwezige spaarsaldo worden omgezet in pensioenaanspraken van de deelnemer jegens het pensioenfonds. Aan het aanwezige spaarsaldo en eventuele stortingen/onttrekkingen wordt het behaalde fondsrendement toegevoegd.

Voorziening pensioenverplichting voor risico onderneming

Het spaarsaldo vroegpensioen-garantieregeling betreft het spaarsaldo van deelnemers die gebruik maken van de door de werkgever geboden garantieregeling bij invoering van het vroegpensioen per 1 januari 2000. Zolang de werknemer de met de werkgever overeengekomen middelen beschikbaar stelt geeft de werkgever een garantie voor de hoogte van het vroegpensioen. Het pensioenfonds administreert en beheert de in deze regeling beschikbare middelen, echter de garantietoezegging ligt bij de werkgever. Het spaarsaldo kan toenemen door individuele stortingen en afnemen als gevolg van uitgaande waardeoverdracht of pensionering van de desbetreffende deelnemer. Bij pensionering zal worden bekeken of het aanwezige spaarsaldo voldoende is voor de toegezegde garantie. Indien dit niet het geval is zal de werkgever een aanvullende storting doen zodat de garantie vroegpensioenaanspraken bij het pensioenfonds kunnen worden ingekocht. Aan het aanwezige spaarsaldo en eventuele stortingen/onttrekkingen wordt het behaalde fondsrendement toegevoegd.

Schulden en overige passiva

Schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs. Kortlopende schulden, bestaande uit collateral worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst verminderd met de kosten; bij de aandelen wordt hieronder verstaan het bruto-dividend verminderd met de kosten. De intresten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen, obligaties en leningen op schuldbekentenis;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen met betrekking tot deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties;
- derivaten.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. in rekening te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde personen onder aftrek van kortingen. Premie zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen worden in het jaar waarin ze worden toegezegd verantwoord als een premiebijdrage.

Waardeoverdrachten

De post waardeoverdrachten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zijn betrekking hebben.

Uitvoeringskosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen

Categorie	Stand ultimo 2014	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2015
Zakelijke waarden						
Aandelen	10.678	0	0	0	256	10.934 ¹⁾
Vastrentende waarden						
Obligaties en andere vastrentende waarden	91.210	10.200	-7.862	846	-1.649	92.745
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	834	7.215	-6.482	0	0	1.567 ²⁾
Derivaten						
Renteswaps	1.414	0	-779	779	-1.138	276
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	104.136	17.415	-15.123	1.625	-2.531	105.522
Waarvan onder de passiva gepresenteerd:						
Derivaten						
Renteswaps	1.947					1.985
Beleggingen aan activa-zijde balans	106.083					107.507

In bovenstaande beleggingen zijn ook de beleggingen opgenomen m.b.t. de spaarsaldi van de vroegpensioengarantierегeling (19). Aan deze spaarsaldi wordt het fondsrendement toegevoegd. Genoemde beleggingen voor risico van resp. werkgever en deelnemers zijn opgenomen in de totale beleggingen van het pensioenfonds omdat het technisch niet mogelijk is om deze beleggingen te splitsen.

1) Dit bedrag is inclusief de niet beursgenoteerde beleggingen in het ABN-AMRO Converging Europe Investment Fund ad. € 655 duizend.

2) De belegging in het geldmarktfonds bestaat voor € 449 duizend uit collateral dat uit hoofde van de reële waarde van de renteswaps is ontvangen en tijdelijk in dit fonds is ondergebracht. Zie tevens [9] Kortlopende schulden en overlopende passiva.

Categorie	Stand ultimo 2013	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2014
Zakelijke waarden	7.510	6.229	-3.150	184	-95	10.678
Vastrentende waarden	79.930	0	-3.775	170	14.885	91.210
Overige beleggingen	267	3.135	-2.568	0	0	834
Derivaten	-649	0	0	0	2.063	1.414
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	87.058	9.364	-9.493	354	16.853	104.136
Waarvan onder de passiva gepresenteerd						
Derivaten	910					1.947
Beleggingen aan activa-zijde balans	87.968					106.083

Om een beter inzicht te geven in de beleggingen zijn de cijfers met betrekking tot de beleggingen in 2015 opgesteld volgens het lookthrough-principe. Onderstaande tabel geeft een inzicht in de aansluiting met de balans en de risicoparagraaf.

	Stand ultimo 2015	Liquiditeits- posities	Over- lopende intrest	Stand ultimo 2015 conform risico- paragraaf ¹⁾
Zakelijke waarden	10.934	-146	0	10.788
Vastrentende waarden	92.745	2.326	710	95.781
Derivaten	276	-580	-34	-338
Overige beleggingen	1.567	-2.016	0	-449
Totaal belegd vermogen	105.522	-416	676	105.782

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2015
Zakelijke waarden	2.675	7.831	282	10.788
Vastrentende waarden	95.781	0	0	95.781
Derivaten	0	-338	0	-338
Overige beleggingen	-449	0	0	-449
Totaal belegd vermogen	98.007	7.493	282	105.782

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2014
Over het verslagjaar 2014 gold de volgende indeling	95.044	8.487	662	104.193

1) Op basis van look-through.

	2015	2014
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Vordering op aangesloten onderneming u.h.v. additionele storting	1.700	4.350
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
– Vastrentende waarden	710	842
– Derivaten	127	132
Subtotaal lopende intrest en nog te ontvangen dividend	837	974
Verzekeringsmaatschappijen (Delta Lloyd)	0	2
Vooruitbetaalde bedragen	2	33
Totaal vorderingen en overlopende activa	2.539	5.359
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd < 1 jaar.		
[3] Liquide middelen		
State Street	33	22
ING Bank N.V.	138	78
	171	100
Liquide middelen aangehouden bij de ING Bank N.V. staan ter vrije beschikking van het fonds.		
De liquide middelen aangehouden bij State Street staan niet ter vrije beschikking.		

Passiva**[4] Stichtingskapitaal en reserves**

Stichtingskapitaal

0

0

Algemene reserve

Stand per 1 januari

10.029

6.199

Saldobestemming boekjaar

-1.686

3.830

Stand per 31 december

8.343

10.029

Totaal eigen vermogen**8.343****10.029**

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt

3.956

4,0%

3.931

4,0%

Het vereist eigen vermogen bedraagt

11.659

11,8%

5.518

5,6%

De dekkingsgraad is

108,4%

110,2%

De beleidsdekkingsgraad is

107,8%

-

De dekkingsgraad 2014 was vastgesteld als de reserves plus de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

In 2015 is de dekkingsgraad vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de totale technische voorzieningen, zijnde het pensioenvermogen, gedeeld door de totale technische voorzieningen.

De berekening is als volgt: $(8.343 + 98.910) / 98.910 \times 100\% = 108,4\%$

De beleidsdekkingsgraad is bepaald als de 12-maands gemiddelde dekkingsgraad waarbij voor het einde van een kwartaal de dekkingsgraad wordt gebruikt zoals gerapporteerd in de K-Staten DNB en voor het einde van het jaar de dekkingsgraad wordt gebruikt zoals gerapporteerd in de J-Staten DNB.

De werkgever heeft eind 2015 een toezegging gedaan voor een additionele storting ad. € 1,7 miljoen gedaan ter versterking van de dekkingsgraad ultimo 2015. Per 31 december 2015 is deze 108,4%. Het fonds kwam ultimo het 1e kwartaal 2015 in een tekort en heeft een herstelplan ingediend bij DNB waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van twee jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzagt voor ultimo 2015 een beleidsdekkingsgraad van 109,0%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 107,8% lager is. Het fonds heeft in het 1e kwartaal van 2016 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

	2015	2014
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds		
[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Ontwikkeling Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	98.198	81.317
Pensioenopbouw	0	23
Rentetoevoeging	150	301
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-3.361	-3.379
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-67	-68
Wijzigen marktrente	4.383	14.494
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-31	-19
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-440	99
Wijziging van actuariële grondslagen en/of methodieken	-13	5.430 ¹⁾
Stand per 31 december	98.819	98.198
[6] Overige technische voorziening		
<i>Voorziening langdurig zieken</i>		
Stand per 1 januari	0	32
Mutatie via staat van baten en lasten	0	-32
Stand per 31 december	0	0
<i>Voorziening niet opgevraagde pensioenen</i>		
Stand per 1 januari	80	74
Mutatie via staat van baten en lasten	11	6
Stand per 31 december	91	80
Totaal technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	98.910	98.278

1) Deze post bestaat voornamelijk uit het effect van overstappen op de nieuwe overlevingstafel (-301) en het effect van de verhoogde kostenvoorziening per ultimo 2014 (5.705).

	2015	2014
De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt verdeeld over de categorieën:		
- Actieve deelnemers	214	244
- Gewezen deelnemers	39.208	40.005
- Pensioengerechtigden	51.879	50.431
- Kostenvoorziening	7.518	7.518
- Overig	91	80
	98.910	98.278
[7] Voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico onderneming		
Spaarsaldo vroegpensioen-garantieregeling		
Stand per 1 januari	116	94
Onttrekking i.v.m. nog te betalen pensioen	-14	0
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-83	0
Rendement	0	22
Stand per 31 december	19	116
[8] Voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Spaarsaldo individueel pensioensparen		
Stand per 1 januari	0	2
Onttrekkingen i.v.m. vroegpensioen	0	-2
Stand per 31 december	0	0
Alle voorzieningen hebben een looptijd > 1 jaar.		

	2015	2014
[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten (negatieve posities)	1.985	1.947
Derivaten (overlopende inrest)	161	128
Collateral management	449	810
Belastingen en sociale premies	70	72
Administrateur	46	18
Accountant	13	11
Actuaris	38	24
Beheerloon vermogensbeheerders	158	95
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	15	5
Nog te betalen bedragen	10	9
	2.945	3.119

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd < 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten afgesloten met State Street, BlackRock en AZL. N.V. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, zijnde het fonds en de sponsor, en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Een deel van de bestuurders neemt deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. hebben in 2015 geen bezoldiging ontvangen van het pensioenfonds.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2015 had Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. geen personeelsleden in dienst.

	2015	2014
[10] Beleggingsopbrengsten		
Directe beleggingsopbrengsten		
Zakelijke waarden	376	1.255
Vastrentende waarden	1.157	1.274
Derivaten	-29	60
Subtotaal	1.504	2.589
Banken	0	1
Waardeoverdrachten	-1	0
Overige	0	2
Totaal directe beleggingsopbrengsten	1.503	2.592
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	0	184
Vastrentende waarden	846	170
Derivaten	779	0
Valutaverschillen	0	-9
	1.625	345

	2015	2014
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	256	-95
Vastrentende waarden	-1.649	14.885
Derivaten	-1.138	2.063
	-2.531	16.853
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-906	17.198
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-208	-170
Bewaarloon	-63	-75
Beleggingsadministratie	-31	-31
	-302	-276
Doorbelast aan onderneming	302	276
Totaal kosten vermogensbeheer ten laste van het fonds	0	0
Totaal beleggingsopbrengsten	597	19.790
[11] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Extra storting werkgever	1.700	4.350
Feitelijke premie	1.700	4.350
Bijdrage FVP regeling	0	18
	1.700	4.368
Feitelijke premie	1.700	4.350

Het pensioenfonds kent vanaf 1 augustus 2012 geen opbouw meer van aanspraken en derhalve is er geen (gedempte) kostendeekkende vastgesteld. Vanwege een door Henkel Nederland verrichte bijstorting aan het fonds bedroeg de feitelijke premie over het jaar 2015 € 1,7 miljoen.

	2015	2014
[12] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgedragen pensioenverplichtingen	-24	-20
[13] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-2.693	-2.680
Partnerpensioen	-638	-656
Wezenpensioen	-4	-4
Subtotaal	-3.335	-3.340
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-8	-23
Totaal pensioenuitkeringen	-3.343	-3.363
[14] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen	-621	-16.881
[15] Mutatie overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen		
Voorziening langdurig zieken	0	32
[16] Mutatie voorziening niet opgevraagde pensioenen	-11	-6
[17] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming		
Spaarsaldo vroegpensioen-garantieregeling		
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	83	0
Rendement	0	-22
	83	-22

	2015	2014
[18] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Spaarsaldo individueel pensioensparen		
Onttrekkingen i.v.m. vroegpensioen	0	2
[19] Herverzekering		
Winstdeling herverzekering	0	2
[20] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Totale kosten administratie	-482	-392
Doorbelast aan onderneming	415	324
	-67	-68
De pensioenuitvoerings- en administratiekosten worden vanaf verslagjaar 2013 voor het grootste deel door de aangesloten ondernemingen betaald. Over 2015 is 415 (2014: 324) aan pensioenuitvoerings- en administratiekosten betaald door de aangesloten ondernemingen voor het pensioenfonds. Het bedrag van 482 is inclusief 28 accountantskosten. Deze kosten betreffen de controle van de jaarrekening.		
[21] Overige baten en lasten	0	-4
Saldo van baten en lasten	-1.686	3.830

	2015	2014
Actuariële analyse van het saldo		
Wijziging rentetermijnstructuur	-4.383	-14.494
Beleggingsopbrengsten	446	19.467
Premies en koopsommen	1.700	4.345
Waardeoverdrachten	7	-1
Uitkeringen	19	16
Sterfte	472	-85
Arbeidsongeschiktheid	0	0
Overige verzekeringstechnische grondslagen	11	-4
Toeslagverlening	0	0
Verzwarend actuariële grondslagen	0	0
Overige mutaties technische voorzieningen	42	-5.414 ¹⁾
Totaal jaarresultaat	-1.686	3.830

1) Deze post bestaat uit:

– Wijziging overlevingstafel:	301;
– Verhoging kostenvoorziening:	-5.705;
– Overige mutaties:	-10.

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het vereist eigen vermogen in het Actuariel Rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de meest recente UFR, de aangepaste definitie van de (beleids)dekkingsgraad en vereiste dekkingsgraad. Laatstgenoemde impliceert dat bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad en vereiste dekkingsgraad vanaf het jaarwerk van 2015 rekening gehouden dient te worden met het totale vermogen en de totale technische voorziening. In de risicoparagraaf worden de afzonderlijke risico's van het vereist eigen vermogen gerelateerd aan de voorziening voor risico fonds. De impact van de aangepaste berekeningsmethodiek wordt afzonderlijk getoond. Onder het nieuwe FTK zijn de voorschriften voor de berekening van het vereist eigen vermogen aangescherpt en wordt er getoetst op basis van het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische verdeling. De impact van de afzonderlijke risico's wordt tevens getoond voor het feitelijk vereist eigen vermogen omdat de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling in het nieuwe FTK onder andere een belangrijke rol speelt bij de korte termijn risicohouding van het fonds.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn onder meer van belang voor de premiestelling, herstelplan en haalbaarheidstoets van het fonds. De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2015 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. De S10 betreft het actief beheer risico en is onder het nieuwe FTK in het standaardmodel van DNB geplaatst. Naast de standaard risicomponenten (S-componenten) is in de bepaling van het vereist eigen vermogen ook rekening gehouden met de volgende additionele risicomponent: concentratierisico S8. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2015 van 111,8% en het maximum van de feitelijke of strategische mix ultimo 2014. Ultimo 2014 werd getoetst op het maximum van beide en niet op het strategisch vereist eigen vermogen zoals geldt onder het nieuwe FTK. Ultimo 2014 betrof dit het vereist eigen vermogen op basis van de strategische mix van 105,6%. Zoals eerder vermeld worden de afzonderlijke risico's uitgedrukt ten opzichte van de voorziening voor risico fonds. Zodoende kunnen de afzonderlijke risico's van 2015 vergeleken worden met de risico's van 2014.

	2015		2014	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	972	0,5	173	0,0
Zakelijke waarden risico (S2)	3.431	2,4	2.730	1,6
Valutarisico (S3)	1.844	0,3	1.910	0,7
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	8.369	7,6	2.355	1,0
Verzekeringstechnisch risico (S6)	3.029	0,8	3.038	1,7
Concentratierisico (S8)	1.601	0,2	1.861	0,6
Actief beheer risico (S10)	364	0,0	517	0,0
Diversificatie-effect	-7.951		-7.066	
Totaal vereist eigen vermogen	11.659	11,8	5.518	5,6
Dekkingsgraad		108,4		110,2
Beleidsdekkingsgraad		107,8		–
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,0		104,0
Strategisch vereiste dekkingsgraad		111,8		105,6
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		111,9		105,6

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. In de berekening van de beleidsdekkingsgraad is rekening gehouden met de aangepaste definitie van de becijfering van de dekkingsgraad. Zoals aangegeven dient de dekkingsgraad becijferd te worden door rekening te houden met het totale vermogen en de totale technische voorziening. In boekjaar 2014 was de dekkingsgraad van 110,2% leidend. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2015 van 107,8%, is de (beleids) dekkingsgraad afgenomen met 2,4%-punt.

De tabel laat een vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling van 111,8% ultimo 2015 en een vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling van 105,6% ultimo 2014 zien. De vereiste dekkingsgraad is ten opzichte van boekjaar 2014 met 6,2%-punt toegenomen. Deze stijging is met name het gevolg van de aangepaste rekenregels die gelden onder het nieuwe FTK. Onder het nieuwe FTK zijn zowel de aan te houden buffers voor de verschillende risicocomponenten verzwaaard alsook de onderlinge samenhang tussen de verscheidene risicocomponenten.

Renterisico

De waarde van de beleggingen in vastrentende waarden kan fluctueren als gevolg van de verandering in markttrentes. Vanaf 2007 worden ook de verplichtingen op markttrente gewaardeerd, waardoor de waarde van de verplichtingen eveneens fluctueert als gevolg van verandering in markttrentes.

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duration van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 14,0 (2014: 15,3)

Duration van de vastrentende waarden (exclusief rentederivaten) 12,3 (2014: 12,6)

Duration van de pensioenverplichtingen 16,1 (2014: 15,9)

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	6.628		6.628	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	5.208		5.656	
Renterisico	1.420	0,7	972	0,5
Afdekkingspercentage (B/A)		78,3		85,3

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van renteswaps. Indien de waarde van de renteswaps met een tegenpartij méér dan overeengekomen bedrag bedraagt, wordt met de betreffende tegenpartij collateral (onderpand) uitgewisseld.

Het ongerealiseerd resultaat bedraagt € -1,1 miljoen.

Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden met 1,7 verlengd tot een totale duratie van 14,0. Er is collateral uitgegeven aan Barclays Bank en Deutsche Bank met een marktwaarde van 180 resp. 269.

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 78% van het renterisico van haar verplichtingen af. Het strategisch afdekkingspercentage volgens het beleggingsmandaat van 78% wijkt af van het strategisch afdekkingspercentage van 85,3% zoals in bovenstaande tabel te zien is.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 1.420 (0,7%) en voor het strategisch renterisico 972 (0,5%) ultimo 2015.

Zakelijke waarden risico

Mogelijke waardedalingen van beleggingen voor het vastgoed en de aandelen zijn in het hiervoor genoemde standaardmodel begrepen. Hiervoor wordt een gedifferentieerde berekening naar categorieën van markten en beleggingen uitgevoerd. Ter zake van het zakelijke waarden risico worden risico-inschattingen aan de hand van de in de markt gebruikelijke risicoparameters gemaakt. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. Dit wordt gerealiseerd door te beleggen in beleggingsfondsen waarin de mix van beleggingen zeer divers is. Het totale zakelijkewaardenrisico wordt berekend conform voorschrift.

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	8.063	74,8	7.573	71,0
Opkomende markten (Emerging markets)	2.443	22,6	2.438	22,8
Private equity, hedge funds en multimanagerfondsen	282	2,6	662	6,2
	10.788	100,0	10.673	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 3.403 (2,4%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 3.431 (2,4%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde

valuta ten opzichte van de euro. Alle valutarisico's worden binnen de gekozen beleggingsfondsen volledig afgedekt, waardoor het pensioenfonds geen valutarisico loopt.

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke en vastrentende waarden naar valuta:</i>				
Euro	78.564	73,7	77.089	75,1
Amerikaanse dollar	20.338	19,1	16.852	16,4
Britse pound sterling	2.289	2,1	3.704	3,6
Overige	5.378	5,1	5.017	4,9
	106.569	100,0	102.662	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 2.114 (0,4%) en voor het strategisch valuta risico 1.844 (0,3%).

Grondstoffenrisico

Het grondstoffenrisico is vastgesteld aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 35%. Omdat het fonds geen belang in deze categorie heeft, dient het geen buffer aan te houden voor het grondstoffenrisico. Strategisch alloceert het fonds ook geen beleggingen naar grondstoffen.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	29.935	31,3	16.698	18,2
AA	16.616	17,3	34.074	37,0
A	18.048	18,8	9.614	10,5
BBB	27.355	28,6	22.559	24,5
Lager dan BBB	2.129	2,2	4.296	4,7
Geen rating	1.698	1,8	4.748 ¹⁾	5,1
	95.781	100,0	91.989	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	0	0,0	834	0,9
Resterende looptijd <> 5 jaar	27.847	29,1	0	0,0
Resterende looptijd >= 5 jaar	67.934	70,9	91.155	99,1
	95.781	100,0	91.989	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 8.206 (7,4%) en voor het strategisch kredietrisico van 8.369 (7,6%).

Verzekeringstechnisch risico (actuariel risico)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen. In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 3.029 (0,8%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 3.029 (0,8%) ultimo 2015.

1) Deze bestaan uit:

- Euro Liquiditeitsfonds Fonds:	834
- Euro Corporate Bonds:	1.845
- Global Corporate Bonds:	2.069

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke en vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	84.567	79,4	79.775	77,7
Noord-Amerika	11.280	10,6	15.719	15,3
Japan	797	0,7	740	0,7
Azië exclusief Japan	2.740	2,6	1.112	1,1
Emerging markets	7.185	6,7	4.793	4,7
Global	0	0,0	505	0,5
Overig	0	0,0	18	0,0
	106.569	100,0	102.662	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden naar bedrijfstak:</i>				
Duurzame consumentengoederen	1.305	12,1	1.287	12,2
Niet-duurzame consumentengoederen	1.348	12,5	1.262	11,8
Energie	690	6,4	889	8,3
Financiële instellingen	2.708	25,1	2.714	25,5
Gezondheidszorg	1.100	10,2	993	9,3
Industrie	831	7,7	824	7,7
Informatietechnologie	1.424	13,2	1.356	12,7
Basismaterialen	583	5,4	613	5,7
Telecommunicatie	410	3,8	417	3,9
Nutsbedrijven	259	2,4	261	2,4
Overig	130	1,2	57	0,5
	10.788	100,0	10.673	100,0

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde debiteur groter dan 2% van de totale activa.</i>				
Staatsobligaties Frankrijk	11.276	10,2	15.201	13,6
Staatsobligaties Duitsland	11.265	10,2	11.727	10,5
Euro Credit Portfolio Fund	25.533	23,2	0	0,0
Staatsobligaties Nederland	12.879	5,5	16.429	14,7
Global Credit Portfolio Fund	25.521	23,2	0	0,0
4.000% BUONI POLIENNALI DEL TES 02/01/2037	2.362	2,3	0	0,0
4.000% EUROPEAN INVESTMENT BANK 10/15/2037	3.908	3,9	0	0,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Henkel Nederland B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is rekening gehouden met een additionele buffer door rekening te houden met het concentratierisico (S8) dat het fonds loopt binnen haar vastrentende waarden portefeuille. Het betreffen landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde van de beleggingsportefeuille in beslag nemen en een slechtere rating dan AAA hebben. De buffer voor het feitelijk concentratierisico bedraagt 1.585 (0,2%) en voor het strategisch concentratierisico risico 1.601 (0,2%).

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 276 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 364 (0,0%), omdat de tracking error van de totale aandelenportefeuille 1,25% bedraagt.

Nieuwegein, 9 juni 2016

Het Bestuur

A.M.J. de Bekker

A. Benschop

D. Wetzold

E. de Boer

H.M.E. Janssen

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

In de bestuursvergadering van 11 mei 2016 heeft het bestuur besloten om het toeslagbeleid volledig in lijn te brengen met het nFTK. Voor een verdere uitleg hierover wordt verwezen naar de paragraaf "Toeslagbeleid".

Kostenverrekening

Met ingang van 1 augustus 2012 worden alle kosten rechtstreeks in rekening gebracht van het fonds. Vervolgens worden deze kosten doorbelast aan de werkgever.

Premiebeleid

Het fonds is per 1 augustus 2012 gesloten voor nieuwe opbouw. Per 1 augustus 2012 wordt er dus geen premie meer geïnd.

Toeslagbeleid

Indien het aanwezige vermogen zich onder of nauwelijks op of boven het vereiste niveau bevindt, zal er een terughoudend beleid met betrekking tot het verlenen van toeslagen worden gevoerd. Het bestuur houdt daarbij in beginsel de volgende beleidsregel aan:

Hoogte economische dekkingsgraad	Hoogte toeslagen
Economische dekkingsgraad lager dan minimaal vereiste dekkingsgraad + 5% (niveau ultimo 2015 = 109%)	Geen toeslagen
Economische dekkingsgraad tussen minimaal vereiste dekkingsgraad + 5% en vereiste dekkingsgraad + 5% (niveau ultimo 2015 = tussen 109% en 116,4)	Gedeeltelijke toeslagverlening (lineaire interpolatie), voor zover de economische dekkingsgraad niet daalt beneden de minimaal vereiste dekkingsgraad + 5%
Economische dekkingsgraad hoger dan vereiste dekkingsgraad + 5% (niveau ultimo 2015 = 116,4%)	Volledige toeslagverlening, voor zover de economische dekkingsgraad niet daalt beneden de vereiste dekkingsgraad + 5%
Economische dekkingsgraad hoger dan de economisch reële dekkingsgraad (niveau 2015 = 139,0%)	Volledige toeslagverlening en inhaal toeslagenachterstand over de direct voorafgaande periode van vijf jaar. Inhaaltoeslagverlening voor zover de economische dekkingsgraad niet daalt beneden de reële dekkingsgraad.

Deze beleidsregel is een richtlijn. Het bestuur kan op basis van andere overwegingen hiervan afwijken. Het beleid is erop gericht om op de lange termijn 40% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Resultaatbestemming

In de statuten en ABTN is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld.

Resultaat verdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2015 geheel toe te voegen aan de algemene reserve.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2015.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V., zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Omdat Towers Watson Netherlands B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Towers Watson Netherlands B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 1,1 miljoen. Met de accountant ben ik is overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 55.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds, uitgaande van de feitelijke situatie op balansdatum. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot en met balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132 vanwege het geconstateerde reservetekort. Artikel 128 is, omdat sprake is van een gesloten fonds, niet van toepassing.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amstelveen, 9 juni 2016

drs. W. Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de jaarrekening 2015

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2015 van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. (de Stichting) te Nieuwegein gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2015;
- 2 de staat van baten en lasten over 2015; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

- Goedkeurende controleverklaring
- Materialiteit
 - Materialiteit van EUR 1,1 miljoen
 - 1% van het pensioenvermogen
- Kernpunten
 - Waardering van de beleggingen
 - Waardering van de technische voorzieningen

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1,1 miljoen. Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen (stichtingskapitaal, reserves en technische voorzieningen voor risico fonds en deelnemer) per 31 december 2015 (1%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 55 duizend rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan BlackRock Investment Management (UK) Limited. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door BlackRock Investment Management (UK) Limited en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen die andere onafhankelijke accountants uitvoeren op de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van BlackRock Investment Management (UK) Limited en AZL N.V. in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402 type II-)rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2015 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan BlackRock Investment Management (UK) Limited en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van directe beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben met deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen met brondocumentatie bij de dienstverleners onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Schattingonzekerheid in de waardering van de beleggingen

Omschrijving

De beleggingen zijn een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op marktwaarde. Uit de toelichting op pagina 60 van de jaarrekening blijkt dat voor EUR 7,8 miljoen (7,4%) van de beleggingen de waardering gebaseerd is op afgeleide marktnoteringen. Het bepalen van de marktwaarde voor deze beleggingen is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hogere mate van oordeelsvorming van het bestuur. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het resultaat, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormde de waardering van beleggingen met behulp van schattingen een kernpunt in onze controle.

In de toelichting op pagina 51 tot en met 55 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In toelichting 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Voor individueel significante beleggingen, waarvoor de waardering tot stand komt met behulp van schattingen, maken wij gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en die onderdeel zijn van de ISAE 3402 type II-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering van, en toereikende beoordeling op, periodieke performanc cijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van de vermogensbeheerder.

Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen (beleggingsfondsen) gebaseerd op afgeleide marktnoteringen onderzocht. De waardering van deze beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Significante afwijkingen zijn door ons nader onderzocht. Bovendien hebben wij ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

Onze observatie

Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

De waardering van beleggingen is op evenwichtige wijze bepaald overeenkomstig de gehanteerde waarderingsgrondslagen en methodieken.

Schattingonzekerheid in de waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorziening komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de markttrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het resultaat, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting op pagina 54 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Op pagina 69 van de toelichting (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen controleaanpak, de attentiepunten bij de controle en de uitkomsten van de controle.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris en geëvalueerd. Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuariel deskundige.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting hierop adequaat.

Verantwoordelijkheden van het Bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening alsmede voor het opstellen van bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), www.nba.nl/standaardteksten-controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het bestuursverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het bestuursverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Utrecht, 9 juni 2016

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

Bijlagen

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. De ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) gaat nader in op de organisatie van het fonds, de inhoud van de pensioenregeling, de financiële opzet waaronder grondslagen, het beleidskader (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid) en de sturingsmiddelen, de hoofdlijnen van het interne risicobeheersingssysteem alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

Accounting standaarden

Raamwerk van verslaggevingsregels voor het opstellen van een jaarrekening en jaarverslag.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken ten behoeve van de vaststelling van de benodigde koopsommen of premies en de verplichtingen van het fonds (vaststelling voorziening pensioenverplichtingen). Tevens verricht de actuaris risicoanalyses en studies met betrekking tot het afstemmen van verplichtingen en beleggingen.

ALM

Deze studie geeft inzicht in de toekomstige ontwikkelingen van een pensioenfonds en biedt een pensioenfondsbestuur de mogelijkheid diverse beleidsvariabelen (zoals beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid) in hun onderlinge samenhang te evalueren.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals zakelijke en vastrentende waarden.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Contante waarde

De waarde die op dit moment aanwezig moet zijn om, rekening houdend met renteaangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, toekomstige pensioenbetalingen te kunnen verrichten.

Continuïteitanalyse

Analyse in het kader van het FTK waarbij de financiële opzet en positie van het pensioenfonds voor de lange termijn wordt beoordeeld. Bij de continuïteitsanalyse wordt onder andere rekening gehouden met toekomstige pensioenopbouw en premie-inkomsten. De analyse heeft hiermee een lange termijn karakter. Ook andere variabelen zoals het beleggingsbeleid en het bijbehorende risicomanagement, het toeslagbeleid, het wijzigen van de beleggingsportefeuille, etc wordt hierin betrokken. Er kan worden geanalyseerd of er inconsistentie is tussen de financiering, het toeslag- en het beleggingsbeleid. Op grond van de Regeling Pensioenwet moet in de communicatie aangegeven worden welke lange termijnverwachting blijkt uit de continuïteitsanalyse met betrekking tot een eventueel (voorwaardelijk) toegezegde toeslagverlening. Dit wordt gedaan door middel van het toeslagenlabel.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het aanwezig vermogen en de verplichtingen van het fonds, uitgedrukt in een percentage.

Er is sprake van onderdekking als het aanwezig vermogen minder bedraagt dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Er is sprake van een reservetekort als het aanwezig vermogen minder bedraagt dan het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het aanwezige vermogen van het fonds binnen een periode van een jaar minder bedraagt dan de som van de (nominale) voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening en de voorziening overgenomen verplichtingen uittreedingsregelingen. Het vereist eigen vermogen wordt door de actuaris van het fonds vastgesteld met behulp van de door de DNB vastgestelde standaardmethode, ook wel aangeduid met de 'wortel formule'.

In dit jaarverslag wordt, tenzij anders aangegeven, bij de vermelding van de dekkingsgraad de dekkingsgraad bedoeld die gebaseerd is op de pensioenverplichtingen op basis van de door DNB gepubliceerde rentecurve. Deze wordt ook aangeduid als de UFR rentecurve (UFR staat voor Ultimate Forward Rate). Daarentegen wordt de economische dekkingsgraad berekend door de pensioenverplichtingen te bepalen op basis van de actuele marktrente.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en renteopbrengsten van de beleggingen.

Duration

Aanduiding van de koersgevoeligheid van vastrentende waarden als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Daarbij geldt: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtelijk een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het nieuwe toezichtregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) heeft de Actuariële Principes Pensioenfondsen (APP) vervangen. Het FTK is opgenomen in de op 1-1-2007 in werking getreden Pensioenwet.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

FVP-bijdragen

Bijdragen die een pensioenfonds onder bepaalde voorwaarden kan ontvangen voor gewezen deelnemers die onvrijwillig werkloos zijn geworden. Deze bijdragen worden aangewend voor de aankoop van (extra) pensioenaanspraken conform de zogenaamde FVP-regeling van de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering. De FVP-regeling is in principe bedoeld voor de opbouw van pensioenaanspraken tijdens de werkloosheidsperiode van onvrijwillige werkloze werknemers van 40 jaar en ouder. De instroom van werklozen in deze Stichting wordt beëindigd per 1 januari 2011.

Gedragcode

De gedragscode bevat voorschriften voor bestuurders en eventuele medewerkers van het pensioenfonds ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige, vertrouwelijk informatie. Deze informatie betreft voor een belangrijk deel de beleggingstransacties namens het fonds.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Indexatie

Een nadere toelichting is opgenomen in het begrip 'toeslag'.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

ISAE 3402-rapportage

Een ISAE 3402-rapportage is een audit, uitgevoerd door een auditor naar de opzet, het bestaan en de werking van interne controlemaatregelen bij een uitvoeringsorganisatie. Een ISAE 3402-rapportage kan de uitbestedende partij en de onafhankelijke accountants helpen meer zekerheid te verkrijgen met betrekking tot de effectiviteit van de controlemaatregelen van de uitvoeringsorganisatie. De ISAE 3402-rapportage omvat alle processen die de financiële jaarrekening van een pensioenfonds raken.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

(minimaal) Vereist eigen vermogen

Het (minimaal) vereist eigen vermogen (VEV) is een vermogenseis die De Nederlandsche Bank stelt aan het eigen vermogen van een pensioenfonds. Dit VEV komt als uitkomst uit de zogenaamde solvabiliteitstoets.

Nabestaandenpensioen

Verzamelaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioenen, en wezenpensioen.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlevingstafel

Zie het begrip sterftetafel.

Over-/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het rendement van het fonds en de rekenrente.

Paritair

Evenwichtige stemverhoudingen tussen de werknemers- en werkgeversgeleding die samen het bestuur van een pensioenfonds vormen.

Partnerpensioen

Pensioen dat wordt uitgekeerd aan de (huwelijks) partner en eventuele ex-partner na het overlijden van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Pensioenregister

Een register dat het burgers mogelijk maakt om via één ingang een totaaloverzicht te krijgen van alle bij pensioenfondsen en pensioenverzekeraars in collectieve regelingen opgebouwde pensioenaanspraken alsmede de AOW-uitkering. Het register laat bovendien zien waar het pensioen is opgebouwd en waar de burger terecht kan voor meer informatie. De bedoeling is dat in de toekomst ook derde pijler producten (levensverzekeringen gericht op pensioen) zichtbaar worden in het pensioenregister. Het pensioenregister is inmiddels operationeel.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen bestaat uit: stichtingskapitaal, reserves, technische voorzieningen (voor risico fonds en risico deelnemer).

Pension Fund Governance

De manier waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen). In het kader van Pension Fund Governance heeft eerst de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en later de Stichting van de Arbeid aanbevelingen gedaan voor goed pensioenfondsbestuur. Deze waarborging voor goed bestuur (principes voor goed pensioenfondsbestuur) is verankerd in de op 1 januari 2007 in werking getreden Pensioenwet.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premieovereenkomst

Een premieovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarbij primair een afspraak wordt gemaakt over de hoogte van de premie die periodiek ten behoeve van pensioen beschikbaar wordt gesteld.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en (eventueel) nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Principes voor goed pensioenfondsbestuur

Aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid voor de besturen van pensioenfondsen om te komen tot goed pensioenfondsbestuur. De principes voor goed pensioenfondsbestuur zijn verankerd in de Pensioenwet en hebben betrekking op de onderdelen: zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid en functioneren van het bestuur, verantwoording alsmede intern toezicht.

Reële waarde

De reële waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheken, wordt de reële waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige netto kasstromen. Als reële waarde van de beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als reële waarde gehanteerd.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, eist hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

Risicoherverzekering

Het herverzekeren door een pensioenfonds van bepaalde risico's die dat pensioenfonds niet zelf op een verantwoorde wijze kan dekken. Hierbij gaat het vooral om risico's die betrekking hebben op overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Zie ook: herverzekering.

Self assessment

Een zelf uitgevoerde evaluatie om de effectiviteit vast te stellen van bijvoorbeeld (onderdelen van) het risicomanagement of de procesbeheersing.

Solvabiliteit

Het vermogen om (op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Zie ook het begrip dekkingsgraad.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement (total return) van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het tijdsgewogen gemiddeld belegd vermogen.

Uitvoeringsovereenkomst

Overeenkomst tussen de werkgever en het pensioenfonds omtrent de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst. In de uitvoeringsovereenkomst is onder meer vastgelegd: de wijze waarop en de termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan, de uitgangspunten en procedures met betrekking tot de besluitvorming over vermogenstekorten en vermogenoverschotten dan wel winstdeling, de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt, de procedures bij het niet nakomen van de premiebetalingsverplichting door de werkgever; en de wijze waarop de premie wordt vastgesteld en het betalingsvoorbehoud van de werkgever.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Het format van het pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig wordt gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders hetzelfde format hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar op kunnen tellen en een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Valutatermijncontracten

Dit is een contract voor het afdekken van valutarisico. In dit contract wordt vooraf afgesproken tegen welke prijs en op welke datum de valutaposities worden verrekend.

Vastrentende waarden

Beleggingen met een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing, zoals obligaties. Andere vormen van vastrentende waarden zijn onderhandse leningen en hypotheeken.

Verantwoordingsorgaan

Orgaan waaraan het bestuur van het pensioenfonds jaarlijks verantwoording moet afleggen. In dit orgaan zijn de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) vertegenwoordigd.

Vereist eigen vermogen

Een pensioenfonds dient extra vermogen als solvabiliteitsbuffer aan te houden om met 97½% zekerheid te voorkomen dat binnen een jaar onderdekking optreedt ten opzichte van de technische voorzieningen. In de Pensioenwet wordt dit extra vermogen het vereist eigen vermogen genoemd. De hoogte van dit vereist eigen vermogen verschilt per pensioenfonds en is onder andere afhankelijk van de beleggingsrisico's die een fonds loopt. De hoogte van het vereist eigen vermogen wordt berekend met behulp van een standaardmodel in het kader van de wettelijk verplichte solvabiliteitstoets.

Verzekerden

De gehele populatie van deelnemers van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V., bestaande uit arbeidsongeschikte deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Visitatiecommissie

De commissie die tenminste een keer per jaar het functioneren van het bestuur beoordeelt. Deze commissie wordt benoemd door het bestuur en bestaat tenminste uit drie onafhankelijke deskundigen.

Wezenpensioen

Een tijdelijke uitkering die wordt uitgekeerd aan de kinderen (tot een bepaalde leeftijd) na het overlijden van de (aspirant) deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Witteveenkader

Het Witteveenkader is een begrip bij de heffing van belasting. Het bepaalt hoeveel er jaarlijks voor de opbouw van een pensioen maximaal mag worden afgetrokken. Op die manier bouwt men een pensioen op zonder dat men daar bij de inleg van de premie al belasting over heeft betaald.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken. Onder onroerende zaken wordt verstaan beleggingen in onroerend goed, zoals kantoren, winkels en woningen. Deze kunnen zowel op directe wijze geschieden als op indirecte wijze door belegging in op dat terrein gespecialiseerde al dan niet beursgenoteerde beleggingsfondsen.